

GOUDDEN TIJDEN

ZWARTE BLADZIJDEN

Schrijfwedstrijd Boekenweek 2013
de beste verhalen en gedichten

Gouden tijden,
zwarte bladzijden

De verhalen en gedichten in deze bundel zijn geschreven voor de schrijfwedstrijd Gouden Tijden, Zwarte Bladzijden, georganiseerd door Probook Media, De Bibliotheek Eemland en Literairwerk.nl.

Gouden tijden, zwarte bladzijden

2013 Stichting [werk] Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright op de afzonderlijke verhalen en gedichten berust bij de afzonderlijke auteurs.

© samenstelling: Stichting [werk] Amsterdam

Omslagontwerp: Stefan Bijnen

Vormgeving: Pascal Maramis

ISBN 978-90-820380-1-9

NUR 309

Inhoud

Voorwoord	8
Ramon Martensen	
<i>De Kleine Prins, een oude kattenbak en afgebladderde nagellak</i>	10
Gerard Scharn	
<i>Gilette en Ghislaine</i>	18
Marco van Houwelingen	
<i>Blootgesteld</i>	19
Dominique De Groen	
<i>Eet die appel op, trut</i>	26
Bob Vanden Broeck	
<i>Wagon</i>	35
Eleanor Dachr	
<i>Wegen langs de weg</i>	40
Ineke Fritz	
<i>Eeuwige jeugd</i>	41
Hadeke	
<i>Laatste slag</i>	46
Marcel de Laat	
<i>Boodschap</i>	52

Emile den Tex	
<i>De nieuwe vliegmachine</i>	61
Eugene Ammann	
<i>Mondriaan</i>	62
Christa Blokhuis	
<i>Verdraaid</i>	70
Eddie Ram	
<i>Koning</i>	75
Bart van Eck	
<i>Goldrush</i>	76
Esa Denaux	
<i>Willem de Veroveraar</i>	82
Over de auteurs	87

Voorwoord

Bijna nerveus open ik de website www.literairwerk.nl. De eerste inzendingen voor onze schrijfwedstrijd zijn binnen. Moet ik me als jurylid zo meteen door stapels stoffige clichés uit de Gouden Eeuw heen worstelen?

Het wedstrijdthema is gelijk aan dat van de komende Boekenweek – ‘Gouden tijden, zwarte bladzijden’ – en leent zich bij uitstek voor verzen en vertellingen uit de oude doos. Bij het uitschrijven van de wedstrijd zag ik in gedachten al hele vloten met slaven volgepakte VOC-schepen onze haven binnen zeilen.

Ik lees het eerste verhaal, het tweede, ik lees een gedicht en dan haal ik opgelucht adem. Wij zijn geen schrijvers, maar onze deelnemers wel. Het gaat over televisieshows en digitale fotoalbums, een Mickey Mouse-schooltas en Poolse aanbidders. Over vliegmachines, Farmville-apps en posters van Greenday. De deelnemende auteurs hebben verrassende en heel verschillende wendingen aan het thema gegeven. Verandering van spijs doet eten: het jureren van de wedstrijd blijkt een aangenaam afwisselend klusje.

Dit boek bevat de beste inzendingen voor de schrijfwedstrijd Gouden Tijden, Zwarte Bladzijden, georganiseerd door schrijverscommunity www.literairwerk.nl, Probook Media en De Bibliotheek Eemland. Naast een historisch verhaal en een terugblik op betere tijden – vanzelfsprekend niet van het stoffige of clichématige soort – kunt u onder meer genieten van

een toekomstfantasie, een misdaadverhaal, een zeer talig gedicht, een romance in cyberspace en een alternatieve geschiedenis. Hopelijk houdt de variatie ook uw leeshonger op peil. De keerzijde van zo'n afwisselend aanbod is dat het nog niet meevalt om het beste verhaal of gedicht aan te wijzen. Wat telt het zwaarst: originaliteit, geloofwaardige personages of een mooie stijl? Een meeslepend plot, een gedurfde structuur, een overtuigende eigen toon of misschien toch humor?

Het was een fotofinish, maar uiteindelijk gaat Ramon Martensen er met de gouden plak vandoor. Zijn korte verhaal 'De Kleine Prins, een oude kattenbak en afgebladderde nagellak' roept twee personages tot leven die zich moeten verhouden tot elkaar, hun verwachtingen en hun principes. Martensen snijdt op een toegankelijke manier grote thema's aan in een klein, intiem verhaal. Voor zijn hoofdpersoon veranderen gouden tijden vanzelf in zwarte bladzijden, enkel en alleen door het verstrijken van de tijd. Kun je dan nog trouw blijven aan wat je altijd in ere hebt gehouden?

Rest ons nog u op het hart te drukken dat alle, en dan bedoelen we ook echt alle, bijdragen in deze bundel fictie zijn. Hopen we.

Wij wensen u veel leesplezier!

Namens de redactie,
Mechteld Jansen

De Kleine Prins, een oude kattenbak en afgebladderde nagellak

Er zit een meisje in de tuin en ze rookt een sigaret. Zij is het. Ze draagt vandaag een roze legerbaret met een bloempje erop. Ze is bij het leger van de homoseksuelen gegaan. Voor haar staat een gebarsten pot, aarde tuimelt eruit. Dat is waar haar sigaretten eindigen. De tas met haar exemplaar van *De Kleine Prins* ligt op de grond. Dat boek moet ze altijd in de buurt hebben. ‘Goedemorgen mevrouw!’

Ik salueer haar. Dat vindt ze niet leuk. Ze is al bang dat ik haar een dominante bitch vind, wat eigenlijk ook een beetje waar is. Ik ben de moeilijkste niet wat dat betreft.

‘Doe normaal. Ik ben maar een roze-relnichtengeneraal. Die salueren niet. Niet de soldaten zelf tenminste. Wat dat betreft heb je in dat leger geen enkele autoriteit als vrouw.’

Ik lach en ga naast haar zitten. Ik draag mijn hippe hoedje en een korte broek met camouflagemotief. Ik ben ook een beetje soldaat vandaag.

‘Hier,’ ze geeft me een sigaret en ik rook hem. Een auto rijdt

de straat in. Dit is een buurt waar mensen komen om kinderen te baren. Zij is een beetje geadopteerd door mensen die dat niet konden. Aan de overkant hebben ze een paars windmolentje in de tuin gezet.

Ik blaas rook en haar hand ligt in mijn schoot. Ik vermoed dat hij klam is en dat ze daarom bang is dat de grote dag haar door de vingers gaat glippen. Ik heb haar vijf jaar geleden ontmoet, toen zij dertien was en ik eigenlijk iets te oud. Ik heb haar over poëzie en literatuur geleerd toen ze nog huilverhaaltjes schreef. Vanuit mijn nobele wil om te onderwijzen, zonder ook maar enige gedachte aan goedkope pornofilmpjes met een gedistingeerde leraar en een ondeugend schoolmeisje.

‘Je begint eindelijk een beetje een vachtje te krijgen,’ zegt ze terwijl ze met haar vingers mijn beenhaar streelt. ‘Je moet alleen niet zo’n aapje worden. Anders moet je een maillot aan, net als Peter Pan.’

Haar vingers kietelen. Ze heeft nog steeds vingertjes, hoewel de roze nagellak is afgebladderd. Het teken van een meisje dat af en toe vergeet een meisje te zijn.

‘Ik moet zeggen dat ik wel iets heb met gloeiend rode billettjes. Misschien ben ik een beetje een bavianenaapje.’

‘Ah,’ ze zet een pruillipje op en legt haar hoofd op mijn schouder.

‘Ze moeten vruchtbaar zijn. Dat valt me een beetje van je tegen.’

Ze bijt in mijn schouder. Dat doet ze elke keer en altijd op dezelfde plek. Dan blijft de afdruk vers. Mocht ze dan een keer vermoord worden, dan vinden ze haar unieke afdruk in mijn schouder. Dan word ik gearresteerd als de enge pedofiel die haar na een worsteling vermoord heeft. Dan wil geen enkele andere vrouw me ooit nog aanraken. Na vandaag hoeft

dat eigenlijk niet meer.

Er rijdt nog een auto voorbij en een kat rent de bosjes uit. Voor elke tuin groeit een perfect gekapt bosje. Bladerhegjes, sommige met zilveren spinrag. Alle gordijnen staan wagenwijd open. Achter de ramen kijken schimmen naar de tv. Ooit is ze als het meisje met de zwavelstokjes langs al die deuren gegaan, gewoon om eens te zien wie er open zou doen. Haar adoptieouders waren de enige, maar misschien kwam dat doordat een arm meisje met een iPod niet zo geloofwaardig is.

‘Je moet die hoed een keer afdoen,’ zegt ze. ‘Daar word je kaal van. Je hebt van dat mooie krulhaar. Dat moet je koesteren.’ Ze draait een lok om haar vinger als een bonenstaak. Er wonen reuzen onder mijn hoed. Het groeiende grotemensenebrein dat kindertjes wil eten.

‘Ik wil het best voor je afscheren. Dan kun je er een mooie wollen trui van breien.’

‘Hou het maar,’ zegt ze terwijl haar hand terug naar mijn dij glijdt. Ze knijpt erin.

‘Jij hebt je wolhoofd nodig. Anders wordt je denken koud.’

Haar hand nadert mijn kruis.

‘Zullen we maar naar binnen gaan?’ vraag ik. ‘Het wordt koud.’

In de garage staan een paar fietsen, een surfboard en een kattenbak die ze nooit hebben weggedaan. Ooit vonden we daar haar kat, die er altijd in zijn eigen kak en pis zat. Twee ogen die angstig staarden naar alles wat voorbijkwam.

‘Wat doet die kat daar?’ vroeg ik.

‘Dat is Sjors. Sjors mag niet meer naar binnen. Mijn vader is allergisch.’

Ik hurkte neer en keek hoe de kat verder terug kroop in zijn eigen uitwerpselen. De nagels van zijn achterpoten schraapten over de plastic wanden.

‘Dat kun je niet maken,’ zei ik. ‘Wat is dat voor iets harteloos. Wat een wegwerpmentaliteit. Zo ga je niet met een levend wezen om, het maar wegdoen als het niet meer klein en leuk om mee te spelen is.’

Toen huilde ze een beetje. Zij kon er niks aan doen.

‘Toch? Ik zou zoiets nooit doen.’

‘Nooit?’

‘Nee, nooit!’

Ze glimlachte door haar tranen heen en gaf me een kusje op mijn wang. ‘Daar houd ik je aan.’

We lopen eraan voorbij. Sjors is inmiddels dood. We hebben hem samen begraven. Later komt hij terug als shetlandpony. Dan blijft hij altijd klein en schattig en zal iemand hem altijd blijven houden.

Ze opent de deur naar de woonkamer. Haar baret staat schuin op haar hoofd met daar onder vandaan een golvende paardenstaart. De tas met *De Kleine Prins* bungelt over haar schouder. Ze kijkt steeds even om terwijl we via de woonkamer de keuken binnengaan. Haar ogen twinkelen steeds een beetje en ze heeft een vaag glimlachje om haar lippen.

‘Deze heb ik van mijn ouders gejat. Of gejat... Mezelf geschonken als verjaardagscadeau. Ik ben de hele tijd erg braaf geweest. Nu verdien ik wat ik mezelf nooit geven mocht. Achttien is een mooie leeftijd voor ongehoorzaamheid.’

Ze glimlacht en houdt een grote fles drank omhoog.

‘Of wat zich nooit geven wilde.’ Ik grijns en ze port me.

‘Lul!’

Ze vult twee glazen met wodka en een beetje jus d’orange. Het zijn van die plastic bekertjes in fluorescerend groen, geel

en roze met smileyhoofdjes, waar je normaal alleen maar limonade uit drinkt. Vanaf vandaag mag dat ook alcohol zijn. Dat is niet meer raar. Zoals heel veel dingen nu niet meer raar zijn.

‘Op ons,’ zegt ze terwijl ze haar glas omhooghoudt en me het mijne toeschuift.

‘Op je verloren jeugd en het begin van het verval,’ antwoord ik.

‘En impotentie.’

Ze vond mijn vriendinnen altijd net vriendjes met hun hoekige heupen en veel te kleine borstjes. Een kritiek die ze zichzelf begon te permitteren toen haar lichaam begon te bloeien. Haar vriendjes vond ik altijd net vriendinnetjes met hun zwarte, afhappende haren en skinny jeans. Van die verlegen stotterjongens die niks vragen wat zij niet geven wil. Ze is altijd erg braaf geweest. Ze wilde verdienen wat ze zichzelf niet geven kon.

‘Ben je zenuwachtig?’ vraag ik.

Ze nipt van de wodka-jus en leunt tegen het aanrecht. Ze draagt een topje waarop Madonna’s mond wordt uitgerekt door de rondingen van haar borsten. Er onder vandaan is een beetje kant van haar rode bh zichtbaar. Hij drukt haar borsten de hoogte in. Alsof hij Madonna dwingt plaats te maken voor alles wat nieuw en sexy aan haar lichaam is. Ik vond haar borsten leuker toen ze nog kleine toefjes waren die soms tepeltjes door de stof van haar Hello Kitty T-shirts drukten.

‘Nee, jij?’ Ze loert over de rand van haar glas en probeert verleidelijk te lijken.

‘Ik ben de Kleine Prins. Die hoeft zich nergens zorgen over te maken.’

Ze zet het glas terug op het aanrecht en schuifelt naar me toe.

Haar hand legt ze op mijn piemel en ze kneedt terwijl ze op haar lip bijt.

‘Daar was ik nou juist bang voor. Dat de prins misschien een beetje klein zou zijn.’

Ze kijkt naar beneden en ik volg haar blik. Alles wat ik zie zijn de enorme borsten en afgebladderde nagellak.

‘Laten we maar naar boven gaan,’ zeg ik.

De posters aan haar muren zijn door de jaren heen veranderd. Eerst was het Greenday, toen werd het Nirvana en nu is het Bob Dylan. Alleen de poster van de Kleine Prins is er altijd blijven hangen. Hij op een planeet met een vos en het citaat: ‘Jij blijft altijd verantwoordelijk voor wat je tam hebt gemaakt.’

Er staan groene en roze kaarsen in het raamkozijn. Romantische avondjes te midden van haar dromen hebben ze tot bloemen gesmolten.

We zitten op de rand van het bed, waar ze ooit een tekening maakte van haar echte vader, of hoe ze dacht dat hij eruit zou zien. Ze had hem geschapen met bruine ogen en krulhaar. Hij hing een tijdlang boven het bed, tot ik haar vroeg om hem weg te halen. Het maakte me nerveus dat ik steeds door mezelf gezien werd.

Haar handen liggen naast haar dijen op het bed. Ze glimlacht naar me van onder haar wimpers. Afgekeken koket. Een beginnende vrouw die probeert speels meisje te zijn.

‘Weet je nog hoe het begon?’ vraagt ze.

Ik lach.

‘Zijn we niet een beetje te jong om nostalgisch te gaan doen?’

Ze geeft me een duw.

‘Ik misschien. Jij wordt al bijna te oud om jezelf te jong voor

nostalgie te vinden.’

Ze legt haar hand op mijn knie en knijpt er zachtjes in.

‘Maar dat is niet erg.’

Ik weet het nog. Ik ontmoette haar voor het eerst in het park waar ze op een bankje zat te schrijven. Ze schreef in een Diddl-boekje en droeg zo’n grote koptelefoon. Van die oorwarmers waaruit Within Temptation klonk.

‘Waar schrijf je over?’

Ze glimlachte terwijl ze opkeek.

‘Over een klein meisje dat in een park zit te schrijven en dan verkracht wordt door een veel te oude jongen.’

Er lagen gevallen bladeren om ons heen. Geel en bevekt met modder.

‘Weet je al hoe het af gaat lopen?’

Ze speurde het grasveld af tot ze een eenzame jogger zag.

‘Help! Help, ik word verkracht!’

De man keek even om, maar sjokte daarna verder.

‘Mmm. Blijkbaar doet hij het gewoon. Niemand besteedde aandacht aan het meisje behalve de verkrachter. Daarom wordt ze verliefd op hem en gaan ze trouwen als ze later groot is.’

Ik glimlachte.

‘Zo klein is dat meisje niet als ze meteen aan trouwen denkt.’

Ze haalde haar schouders op.

‘Dit meisje heeft nooit een hond gehad. Dan moet het maar een man zijn.’

‘Je hebt me nog steeds niet verkracht,’ zegt ze.

Ze heeft mijn hoed van mijn hoofd gehaald zodat ze door mijn krullen kan kroelen. Haar baret ligt op de grond. Het bloempje is eruit gevallen.

‘Ik zou niet durven,’ zeg ik.

Ze lacht terwijl haar hand over mijn dijbeen naar boven glijdt.
'Misschien was dat nou juist al die tijd het probleem.'

Ik ben stil en zij ook.

'Wat nu?' vraag ik.

'Ik weet niet,' antwoordt ze.

'Misschien hadden we moeten oefenen toen het nog raar zou zijn.'

Ik zucht onhoorbaar en begin haar te kussen. Ze slaakt een kreetje terwijl ik me over haar heen buig en ze laat zich zakken op de matras. Mijn handen glijden over de huid boven haar borsten. Ze ademt: 'Eindelijk!'

Ik strip haar van haar kleren. Eerst haar shirt, dan haar broek, die ze zelf verder uitschopt. Ze wil! Ze heeft hierop gewacht. Gewacht tot haar lichaam rijp was. Haar rondingen volwaardig. Ik kijk naar haar. Naar de iets te grote borsten die plat op haar lichaam liggen. Haar vagina met stoppels. De nagels met de afgebladderde nagellak waarmee ze mijn zachtheid omvat.

Ik kijk naar een naakte vrouw en ik kan er niet zoveel mee.

De Kleine Prins houdt niet van grotemensendingen.

Ze heeft haar kleren weer aangetrokken en ze ligt met haar hoofd op mijn schoot. Ze snikt.

'Betekent dit dat je me niet meer leuk vindt?'

'Nee, natuurlijk niet.'

Iets wegdoen omdat het te groot is om schattig te zijn zou ik nooit, maar dan ook nooit doen.

'Ga je me nu alleen laten?'

Ik streel door haar haren en kus haar voorhoofd.

'Nee. Ik zal altijd bij je blijven.'

Je blijft altijd verantwoordelijk voor wat je tam hebt gemaakt.

Gerard Scharn

Gilette en Ghislaine

verguld waren mijn dagen
als schipper aan boord
met meisjes loos op kruiskoers

wij spoelen aan op een kust
tussen wrakhout en lijken

de laatste van zijn volk groet
wij noteren zijn woorden in
klankschrift en gebaren

de blik van een slechtvalk
met een ganzenveer omschreven

Blootgesteld

Het eerste wat haar opviel was de temperatuur. Iemand had de verwarming in het lokaal flink hoog gezet. Dat was waarschijnlijk speciaal voor haar gedaan. Toen zag ze, tussen de houten ezels door, een donkerbruine sofa op een kleine verhoging staan. Alles was om die verhoging heen gezet. Het middelpunt, dacht ze, wie daar zit is het middelpunt. De hoofden in het lokaal draaiden om. Ze werd kort aangekeken, uit beleefdheid. Een jongen met een pet stak als groet zijn hand op, maar leek zichzelf hier gelijk om te vervloeken. Traag liep ze naar de sofa, haar voeten sloften over de gladde vloer. Iedereen keek haar na, dat voelde ze. Nu al, nú al fouilleerden al die ogen haar. Iemand kuchte, krukjes werden verschoven.

Bij de sofa hield ze stil, met haar rug naar de klas. Ze wachtte niet – zonder aarzeling liet ze de satijnen ochtendjas van haar schouders glijden. Kijk maar, dacht ze, mijn billen hebben jullie al. De docent gaf haar aanwijzingen hoe ze het beste kon gaan liggen. Ze hoorde het schurende geluid van houtskool, van potloden. Opnieuw snapte ze niets van zichzelf. Hier lag ze, zomaar, open en bloot. Abstract, figuratief, surrealistisch – zij zou de invulling worden van al die lege doeken.

‘Probeer je mond te ontspannen,’ zei de docent. Ze was het middelpunt.

Thuis werd ze gebeld. Ze herkende het nummer van de docent.

‘We waren erg tevreden,’ begon hij.

‘Gelukkig,’ zei ze zacht.

‘Heb je misschien interesse om nog eens te poseren? We zaten zelfs te denken aan een hele serie portretten. Lijkt je dat wat?’ Ze verslikte zich in haar thee. ‘Een hele serie?’

‘Ja, nou ja, een stuk of vijf, misschien zes. Eén keer per week, op dezelfde dag. Het lijkt ons geweldig om vaker met je te werken.’ De docent was even stil. Het overdonderde haar. ‘Moet ik je hier anders over terugbellen?’ vroeg hij toen.

Ze dacht na, bladerde ondertussen in haar agenda. ‘Ja, nee, het is goed. Ik kan wel.’

‘Ja? Je wil? Geweldig nieuws!’

Ze probeerde onhandig, met de telefoon tussen haar nek en schouder geklemd, de afspraken te noteren in haar agenda.

‘Oké,’ mompelde ze.

Ze legde de telefoon terug op tafel. Een hele reeks portretten, dacht ze. De komende weken lig ik daar. Ze liep de trap op, naar haar slaapkamer. Daar ging ze voor de grote passpiegel staan die aan haar kledingkast bevestigd was. Eerst trok ze haar shirt uit, toen haar broek, haar sokken. Met beide handen bevoelde ze haar lichaam. Spiegels liegen niet, wist ze. Niet van de achterkant. Niet van de zijkant. Niet van de zijkant. Spiegels liegen niet. Ze trok haar kleren weer aan en dacht aan andere tijden. Wacht maar, zei ze zacht.

De week erop waren de rollen omgedraaid. De leerlingen leken zich meer op hun gemak te voelen, terwijl zij juist extra

gespannen was. Veel meer dan vorige week, leek het wel. Een paar leerlingen probeerden een gesprek met haar aan te knopen op de gang. ‘Tekende je zelf ook?’ vroeg er een. Ze schudde haar hoofd en friemelde aan het touwtje van haar trui. ‘Heb je vaker geposeerd?’ vroeg een ander. Opnieuw schudde ze haar hoofd. ‘Nee,’ zei ze, ‘dit is mijn eerste keer.’ In de wc trok ze haar kleren uit, die ze vervolgens opvouwde en in een plastic tas stopte. Ze haalde een tube zalf uit haar toilettas en smeerde een dikke laag over haar buik en bovenbenen heen.

‘Ben je er klaar voor?’ vroeg de docent. Ze knikte. ‘Ik denk het.’ De docent vroeg of ze deze week staand wilde poseren. ‘Als je moe wordt dan houden we gewoon even een pauze,’ zei hij. Een moment later stond ze naakt voor de klas. Eén arm in haar zij, de andere achter haar rug. Ze zag de achterkanten van de ezels. Af en toe sprong er een hoofdje tevoorschijn dat haar van top tot teen observeerde. De blik gleed behoedzaam over elk plekje van haar lichaam. Plotseling dacht ze gegiechel te horen, aan de andere kant van een doek. En nu kwam het ook van een andere kant. Lachen ze me uit? De ogen die haar aankeken stonden opeens niet meer geconcentreerd. Er lag nu een emotie in van, van... afgrijzen. Ze begon te trillen. Weer dat gegiechel. ‘Gaat het goed?’ vroeg de docent. ‘Wil je anders even pauze?’

Ze voelde haar maaginhoud omhoog borrelen. ‘Ik eh... ik wil even wat te drinken, denk ik.’ Ze verontschuldigde zich, trok vlug de ochtendjas aan en liep tussen de ezels door de klas uit.

Die avond bekeek ze op haar computer de vakantiefoto's van vorige maand. Het was een heerlijke vakantie geweest, in Rimini, met een prachtig appartement aan het strand. Alles was veranderd door wat er die laatste nacht was gebeurd. Ze wist niet waarom ze die foto's nog wilde zien. Al die lachende ge-

zichten maakten haar verdrietig. Het was zelfkastijding. Elke foto voelde als een zweepslag. Bij de laatste foto zoomde ze in, zodat er op het scherm een doffe wirwar van kleuren te zien was. Precies, dacht ze, zo was het.

De docent belde op het moment dat ze de computer uitzette. Hij vroeg hoe het nu met haar ging. Ze waren best een beetje geschrokken allemaal. Ze glimlachte. Ze voelde zich al beter. Waarschijnlijk een griepje, niets meer. Hij vroeg: 'Dus je wil volgende week weer komen poseren?'

Ze twijfelde geen seconde. 'Absoluut,' zei ze.

De docent haalde opgelucht adem. Als ze volgende week nog niet helemaal fit was dan moest ze dat gewoon aangeven. We kunnen altijd de sofa er weer bij halen.

Ze stapte onder de douche en scrubde zichzelf met een ruwe handschoen. Daarna pakte ze haar tandenborstel en poetste haar tanden. De tandpasta liet ze uit haar mond lopen en over haar naakte lichaam vloeien. De witte pasta spoelde ze weg met de douchekop, waarna het in de draaikolk tussen haar voeten verdween. Enkele seconden bekeek ze de tandenborstel in haar hand. Haar vingers trilden. Toen draaide ze, in een moment dat was omwikkeld met schaamte en spanning, de borstel om en stak de achterkant in haar keel. Zo diep mogelijk. Eén keer. Twee keer. Ze kokhalsde. Drie keer. Na afloop maakte ze met een washand het doucheputje schoon. Haar gène probeerde ze te negeren. Ze haalde een hand over de beslagen spiegel en dacht: ik maak de dienst uit.

'Probeer je hele lichaam te ontspannen,' zei de docent de week daarop. Ze knikte en verlegde haar benen. De klas schuurde door. Er werd een vel omgeslagen. De docent zocht oogcontact met haar en begon toen met zijn armen langs zijn lichaam te zwiepen. Hij blies zijn borst vol lucht en ademde die op

een overdreven manier weer uit. Ze begreep zijn boodschap. Zo onopvallend mogelijk liet ze de adem – die ze al enige tijd vasthield – uit haar mond ontsnappen. Er viel een krijtje op de grond. Ze dacht: kon ik alles maar zo makkelijk uit mijn lichaam laten glijden. Zoals de herinnering aan de terugvlucht uit Rimini. Ze huiverde van die vernedering. Met geen mogelijkheid had ze de sadistische worp van het lot kunnen ontwijken. Ze had nog twee uur náást hem moeten zitten. In die kleffe cabine. Na de vlucht had hij bij haar gestaan, in stilte, aan de bagageband. Ze had vurig gehoopt dat haar mintgroene koffer als eerste zou verschijnen. Zodat ze weg kon. Niet meer sterk hoefde te zijn. Haar lichaam zette langzaam uit. De docent stak zijn duim op. Ze knikte en probeerde juist niet te doen wat ze in het vliegtuig twee uur lang had gedaan. Naar beneden kijken.

Het vullen van haar boodschappenmand was een precisiewerkje geworden. Het ging haar niet meer om de smaak, de prijs of de productcategorie. Het ging om de vier kleine lettertjes, vaak weggemoffeld op de achterkant van de doos. Kcal. Hoe lager het getal, hoe groter de kans dat het artikel haar zou vergezellen naar de kassa. Van de tandenborstel bleef ze af en toe de boven- en onderkant gebruiken. Ze had alleen de volgorde van de handelingen omgewisseld. Dat was wel zo fris.

Twee weken later poseerde ze voor het laatst in de klas. Voor de eerste keer mocht ze het resultaat van de zes middagen bekijken. De portretten waren netjes uitgesteld in het lokaal. ‘En? Wat vind je ervan?’ vroeg de docent. ‘Vind je jezelf goed gelukt?’

Ze stond in het midden en was omringd door zichzelf. Overal

was ze terug te zien. Zittend, staand, lachend, serieus, kleurrijk. Ze liet haar blik over alle portretten en schetsen glijden. Elke student stond wiebelend naast zijn eigen werk te wachten, met een hoopvolle glans in de ogen. Ze genoot van de stilte in het lokaal. De stilte waar zij de controle over leek te hebben. De rollen waren omgedraaid. Het was nu haar beurt om te aanschouwen. Ze glimlachte bij het zien van een kleine tekening. Ik mocht willen dat ik zulke borsten had, dacht ze. ‘Ja,’ zei ze toen. ‘Echt heel knap.’

De docent keek haar met opgetrokken mondhoeken aan. Zichtbaar in zijn nopjes om het compliment dat hij indirect had verworven. Hij zei: ‘We hebben bedacht dat je een portret mag uitkiezen om mee naar huis te nemen. Als bedankje. Voor alle keren dat je hier was. Zie je er eentje die je mooi vindt?’

‘Eentje uitkiezen?’ stamelde ze. ‘Maar ze zijn allemaal zo knap gemaakt.’

Moest ze echt een keuze maken? Opnieuw keek ze naar de hele rits portretten die om haar heen stond. Sommige leken zo ontzettend goed. Het viel haar op dat ze haar blik niet gelijk op de buik en de benen richtte – een automatisme wanneer ze in de spiegel keek, of naar een foto van zichzelf. Ze zag, voor het eerst sinds tijden, zichzelf terug op al die portretten. Als een geheel. Als Sophia.

Tien minuten later stond ze buiten. Het begon te regenen. Mensen op straat grepen naar hun capuchon of ontvouwden hun paraplu. Versnelden de pas. Ze stak haar arm uit en voelde de dikke druppels op haar handpalm landen. De jongen met de pet had grijnzend zijn vuist gebald en de andere studenten plagerig toegejuicht. Ze hief zijn abstracte constructie boven haar hoofd en rende naar haar fiets toe.

Thuis versleepte ze het mapje 'Rimini 2012' naar de prullenbak. Toen hing ze het doorgelopen schilderij aan de muur, op de plaats van een ingelijste foto die ze al veel eerder weg had moeten halen. Er viel een straal zonlicht op het portret, die tussen de lamellen boven de vensterbank door scheen. Buiten was het opgeklaard. Sophia keek door het raam naar boven en fantaseerde hoe het zou zijn om op zo'n pluizige wolk te wonen.

Eet die appel op, trut

Een gouden zon kwam op, zoals iedere dag. Vogels floten, riviertjes klaterden, dassen scheten hun holen onder. De dageraad werd niet ontsierd door het gekerm van straatkatten die gedwongen waren te bevallen tussen de scherven van gebroken flessen, of door naakte onbekenden in je dronken bed, of door stadsduiven die met dicht geëtterde ogen pikten aan de gebroken harten en de verzopen levers die iemand bij het groot vuil had gezet. Nee. Niet hier. Dit was Eden. Eden zonder de val.

Het was intussen een hele poos geleden dat Eva niet in de appel gebeten had. ‘Kijk, lieve Eva,’ had het Serpent gezegd, ‘wat een succulente lekkernij ik je aanbied!’

Eva lachte schamper. ‘Succulent? Lekkernij? Sorry, maar ik ga niet zondigen tegen mijn dieet voor dit wormstekige appeltje. Als ik voor de rest van de dag niets meer eet, heb ik ’s avonds recht op afhaalchinese.’

Het Serpent keek theatraal gepijnigd. ‘O, Eva! Het geschenk van wijsheid, wijsheid tot het einde der tijden, wijsheid van het boek, wijsheid van het heelal, wijsheid van prachtige destructie, de atoombom gniffel gniffel, al deze wijsheid geef jij

op voor een rottige portie afhaalchinese?’

Eva dacht even na. ‘Wel, misschien moet ik voor sushi gaan. Dat lijkt me een betere deal. Bedankt, Serpent.’

Ze draaide Satan haar naakte rug toe en wandelde weg de wildernis in. Het Serpent vloekte binnensmonds en trok zich terug om het damesmagazine uit te vinden als eeuwige straf voor de vrouw. ‘Mogen hun magen altijd leeg blijven met dank aan *Cosmopolitans* tips voor de slanke partygirl,’ krijste hij naar de Edense nacht van miljoenen sterren. Maar hij zou nog lang moeten wachten. Eva had niet van de appel gebeten. Wijsheid bleef weg uit Eden, evenals seks. En dus bleef Eva de enige vrouw, en bleven alle bladzijden zwart.

Die ochtend maakte Eva zich klaar voor alweer een dag hard werken bij de Edense versie van McDonalds. De engelen aten graag af en toe een burger na een nachtje doorzakken, dus moest iemand burgers bakken, en daarmee was de kous af, zo had Gabriël tegen Eva gezegd. Adam werkte in de nachtwinkel; de engelen zakten graag eens een nachtje door met goedkope drank, dus moest iemand een nachtwinkel uitbaten, en daarmee was alles gezegd, zo had Rafaël Adam toegesproken. God was niet voor zijn arme schepselen opgekomen. Hij had een smartphone nu en had dus betere dingen te doen dan zich bezighouden met twee onbenullige mensjes, zoals Farmville spelen en apps downloaden die hem stap voor stap door zijn dagelijkse yogales leidden. Kort gezegd, hij was Adam en Eva beu. En hij was de enige niet. Eva was zichzelf ook beu, en ze was Adam beu, en dit hele kankerparadijs. Er moest toch meer zijn dan dit? Wat was dat woord nu weer dat het Serpent gebruikt had? Wijsheid? Er ging geen dag voorbij zonder dat ze wenste dat ze van die appel gebeten had. Ze was zeventien geweest en oppervlakkig. De jaren waren verstreken en ze was

nog steeds oppervlakkig, maar niet meer uit eigen keuze. Dat was wat het zo pijnlijk maakte. Telkens wanneer ze probeerde na te denken over om het even wat, over de correlatie tussen de ogen van de merel en de baarmoeder van de glimworm, over de inktzwartheid van de nachtlucht en van het meer dat die weerspiegelde, over waar frietvet vandaan kwam, stootte ze op een muur. Een muur van boeken. Boeken met zwarte bladzijden. Kennis net buiten handbereik. Aan Adam had ze ook niks. Niet alleen verwachtte hij niet meer van het leven, hij verwachtte ook niet meer van de eeuwigheid.

Natuurlijk hing het appeltje daar nog. Maar intussen was het rot geworden. Bij valavond had Eva de maden zien krioelen. De tijd voor kennis was voorbij. God was haar vergeten. Wat erger was: Satan was haar ook vergeten.

Terwijl ze zo stond na te denken brandden haar frieten aan. Het maakte niet uit. Er waren toch geen klanten.

Ze schrok op toen ze iemand hoorde binnenkomen. Ze keek om. Adam stond voor haar. Maar het was Adam niet. Deze Adam had donkerbruin haar dat in klitten langs zijn verweerde gezicht viel, en hij rook naar zout en olie en nog iets wat ze niet kon thuisbrengen. Misschien zou ze het vrijheid genoemd hebben, als ze dat woord gekend had. Voorlopig hield ze het op 'iets van buiten deze tuin, onder deze gouden kuthemel vandaan'. De Adam glimlachte met grijze ogen. 'Adam?' vroeg Eva. Ze wist niet wat ze anders moest zeggen. De enige mens die ze kende was Adam.

De Adam schudde zijn hoofd. 'Kapitein Augustus,' zei hij. 'En jij bent Eva.' Eva liet van verbazing haar frietschap op de grond vallen. 'Ik kom uit de paradoxale plooiën van ruimte en tijd,' ging Kapitein Augustus verder. 'Ik heb alle wetten van het heelal gebroken om hier te geraken, in dit parallelle universum. Wat als Eva nooit van de appel gegeten had? Die vraag, voor

de meesten hooguit vaagweg interessant, liet mij niet los, vrat mij vanbinnen op. Jarenlang knaagde hij aan mijn brein als een koortsachtige rat. Ik bestudeerde kaarten. Ik bestudeerde de wetten, de wiskundige formules, het ombuigen van ruimte, het binnenstebuiten keren van tijd, het irrelevant maken van seconden en lichtjaren, het reizen door de lagen en de plooiën tussen de parallelle universums.'

'En je bent er geraakt,' zei Eva ademloos, alsof ze een idee had waarover hij het had. Eén ding wist ze zeker: dit was haar kans, en dit keer zou ze zich die kans niet laten ontglippen, zoals haar ongevormde brein ooit het slijmerige Serpent had laten wegglibberen. 'Koffie?' vroeg ze. Ze wist niet wat ze anders moest vragen.

'Ik moet zeggen dat ik het me hier anders had voorgesteld,' zei de mysterieuze vreemdeling na vijf koppen koffie en een hamburger. 'Puurder. Dat ze hier ook al een fastfoodrestaurant hebben...'

'En een nachtwinkel.'

'Een nachtwinkel? De hemel zij geprezen! Mijn whisky is net op.'

'Ik breng je er straks. Op één voorwaarde.'

Kapitein Augustus trok zijn wenkbrauwen op. 'Wat zou de koningin van Eden kunnen vragen dat een man uit een gevallen wereld haar zou kunnen geven?'

Eva lachte. 'Alles,' zei ze, 'geloof me. Neem me mee naar jouw wereld. Neem me mee naar jouw huis.'

Kapitein Augustus keek haar aan alsof ze gestoord was. 'Je weet niet waar je het over hebt. Jou wegplukken uit het paradijs? Ik woon onder de viaduct van Vilvoorde. Ik woon in de krotten van Brussel-Noord. Ik woon in die andere, die vuile wereld. Er is niets voor jou daar.'

Eva keek hem geduldig aan. ‘Er is niets voor mij hier, zie je dat niet?’ zei ze. Ze sloeg met haar vlakke hand tegen haar schedel. ‘Hoor je? Een hol hoofd is alles wat ik heb! Een lege man is alles wat ik heb! Herinneringen aan de appel, aan de voor eeuwig gemiste kans, zijn alles wat ik heb! Ik zou liever doodgaan, wat dat ook mag betekenen, ik zou liever ziek worden, wat dat ook mag betekenen, dan hier blijven. Laat me pijn voelen, wat pijn ook mag zijn, want niets kan erger zijn dan dit tot het einde der tijden. Neem me mee. Je bent mijn laatste kans.’

Kapitein Augustus was stil. Hij bleef roerloos zitten, zonder iets te zeggen, tot de uren kwamen en gingen, de zon met zich meenam en de maan met zich terugbrachten, tot de duisternis twee zwarte gaten in zijn gezicht sloeg waar zijn ogen hadden gezeten. Eva wachtte geduldig op zijn antwoord. Wat had ze ooit anders gedaan dan wachten?

Uiteindelijk sprak hij. ‘Ik begrijp het. Ik had het verkeerd. Ik had gehoopt op een pure wereld. De wereld waar ik vandaan kom is werkelijk een duister hol vol pijn en kwaadaardige kloomongolen, en Eva’s beet uit de appel wordt gezien als de oorzaak van dat alles. Maar ik was vergeten dat als Eva niet in de appel had gebeten, de mens voor eeuwig in modderig water zou hebben rondgezwommen, niets ziend want niets begrijpend, zonder de puurheid van het gedicht en de puurheid van het getal en de puurheid van de biologische structuren van dier en natuur... Arme Eva... Arme, arme Eva...’

Eva mocht dan niets van ijzer af weten, ze wist dat het gesmeed moest worden als het heet was, en warmer dan medelijden zou het niet worden. ‘Je neemt me mee, dan?’

Kapitein Augustus keek op. In het koude maanlicht zag Eva wat sterfelijk betekende. Het deed haar niets dat haar schedel ooit door haar huid heen zou komen, want het zou beteke-

nen dat haar schedel vol zat met kennis. ‘Goed,’ zei Kapitein Augustus. ‘Toon me voor we weggaan de appel. Ik zou hem graag zien. In onze wereld is hij erg bekend.’

‘De appel is rot.’

‘Geeft niet. Ik wil hem zien.’

‘Dan zal je hem zien.’

‘Dan hebben we een overeenkomst.’ Hij keek twijfelend naar de zoemende neonlampen. ‘Het is maar goed dat God in mijn universum niet bestaat, want ik heb gehoord dat zijn woede niet om mee te lachen is.’

Eva glimlachte zwakjes. ‘De toorn van God stelt niet veel meer voor sinds hij verslaafd is aan de spelletjes op zijn telefoon,’ zei ze. ‘Zijn liefde ook niet, trouwens.’

Het was ochtend eer ze vertrokken. In een krappe onderzeeër brandden ze als een ster door de oceanische lagen van ruimte en tijd en wie weet hoeveel andere dimensies nog. Rondom hen zwommen de oerwezens van de ruimte, rondom hen golfdde de fluwelen ribbels en plooiën van de relativiteit en de paradox. In de onderzeeër brandde altijd een kaars. ‘Als de zuurstof op is, is ze op, en dat is dan maar zo; ik ga er mijn kaarsen niet voor laten,’ zei Augustus. In de onderzeeër waren alle schappen van vloer tot plafond gevuld met opgezette dieren in bokalen, met lege flessen, en vooral met boeken; Eva legde er een open op haar benen, en vanaf het moment dat ze het gouden schijnsel van het eeuwige paradijs voorgoed achter zich gelaten hadden, begon de zwarte kleur weg te trekken uit de pagina’s.

Ze gingen snel, en nog duurde het lang. Tegen de tijd dat de reis voltooid was, waren er vijftig kaarsen opgebrand en had Eva ademnood. Tegen de tijd dat hun bestemming bereikt was, waren alle pagina’s wit geworden.

Ze stapten uit in een nacht zonder sterren. Dode vogels vielen uit de lucht. ‘Dat zijn onze vallende sterren,’ zei Kapitein Augustus. ‘Luchtvervuiling. Doodt de vogels. Verbergt de sterren. Je weet wel.’

Eva wist niets. Ze was naakt vanbinnen en vanbuiten, en voor het eerst in haar leven had ze het koud. Ze wandelden langs verroeste treinsporen. Overal zag Eva onkruid, en ze dacht aan het zachte madeliefjesgras van Eden, en ze dacht aan nachtelijke ritten lang geleden op de rug van haar favoriete hert, en aan hoe de warme lucht haar naakte huid had omarmd, en hoe de uil op haar schouder had gezeten, en ze hilde zachtjes.

Toen ze in de stad kwamen sloeg Kapitein Augustus zijn jas om Eva heen. ‘De buurt waar we heen gaan is op zijn zachtst gezegd onguur.’

‘Waar gaan we heen?’

‘Naar mijn huis.’

Voorbij het plein met het afbrokkelende standbeeld van de sfinx, voorbij de leegstaande parkeergarage waar de doden sliepen, voorbij het Chinese restaurant dat slechts een dekmantel was voor een bloeiend opiumimperium, het Chinese restaurant waar de levende doden droomden... De gebouwen waren afgetakeld, koud, gebroken. Augustus vertelde Eva de geschiedenis van elk van hen. Voorbij de oude bibliotheek uiteindelijk, in onbruik geraakt toen pooiers de wijk overnamen en uiteindelijk gesloten, maar de boeken en hun geesten waren gebleven. Hier bleef Eva stilstaan. ‘De andere gebouwen joegen me schrik aan,’ zei ze, ‘en de sfinx maakte mijn beenderen koud. Maar dit gebouw – de bibliotheek, zeg je? – dit gebouw is prachtig. Hier wil ik wonen.’

Augustus glimlachte. ‘Dan zal je moeten inbreken.’

‘Help je me?’ vroeg Eva, die niet het flauwste benul had wat

inbreken was. In Eden was alles van haar en Adam geweest, behalve kennis. Hier was kennis alles wat binnen haar bereik lag. Ze stapten op het imposante gebouw toe. Kapitein Augustus liep een tijdje heen en weer langs de gevel, mompelend. Uiteindelijk sloeg hij een stoffig raam in. Hij tilde Eva op en duwde haar door het spinrag heen naar binnen; daarna krom hij zelf door het raam. ‘Wauw,’ zei Eva. ‘Auw,’ echode het enorme gebouw, klaagde het arme gewelfde plafond. Al die kasten. Al die boeken. Eva opende het ene na het andere, en alle waren ze wit vanbinnen. Volledig wit. Zonder lettertekens. Kermend zonk ze op de vloer ineens als een hoopje ellende. ‘Dit was niet de bedoeling. Zo had ik het me niet voorgesteld.’ Ze begon te huilen. Augustus zei niets, en keek alleen maar peinzend voor zich uit.

De zon kwam langzaam op boven de goorste buurt van de stad. ‘Ik weet hoe het komt,’ zei Kapitein Augustus uiteindelijk. Eva stopte met snikken en keek op. ‘Je hebt nog altijd niet van de appel gegeten. Of de tijden nu goud zijn en de bladzijden zwart, of de tijden grijs en de bladzijden wit, je kan geen letters zien, je kan geen cijfers zien, voordat je je onschuld van je hebt afgeschud zoals het Serpent lang geleden zijn vel. Steek de appel in je maag en besmet je lijf met zowel kennis als sterfelijkheid, want kennis is sterfelijkheid, en kennis is pijn.’

Eva liet haar hoofd weer zakken. ‘De appel is in Eden,’ zei ze moedeloos.

Kapitein Augustus lachte. ‘Gelukkig dacht ik dat de appel een interessant souvenir zou zijn. Hij zit in mijn broekzak. Jij mag hem hebben. Hij behoorde altijd al aan jou toe. Eva is de moeder van alle honger naar kennis. Vergeet dat nooit.’ Hij gaf haar de appel. Ze zag de maden krioelen in de tunnels

Eet die appel op, trut

van het zwarte vruchtvlees. Ze aarzelde.

‘Eet de appel op,’ zei Augustus.

‘Ik kan het niet.’

‘Eet de appel op.’

‘De kennis is eruit weggerot.’

‘Nee. Eet hem op.’

Ze schudde haar hoofd.

‘Eet die appel op, trut,’ zei Augustus ten einde raad. Eva schrok. Ze beet. Ze slikte door. Ze kokhalsde. Ze schreeuwde het uit.

En daar kwamen de letters.

Buiten was het een grijze dag en binnen tierden de spinnen en de duizendpoten en de stofnesten welig, maar uit de letters vlogen de geesten van de boeken, van wolvenjongetjes en zwarte panters, van eeuwig jeugdigen en hun groteske portretten, van witte walvissen en hun maniakale achtervolgers. Allen vlogen ze door de zaal, vlogen door de vensters naar buiten, vlogen door de poriën van Eva's huid naar binnen. Zes dagen en zes nachten las ze. Ze maakte de creatie nieuw. Op de zevende dag zei Kapitein Augustus: ‘Kom. We gaan naar huis. De wereld zit nog vol met boeken.’

Wagon

De conducteur zwaait met zijn handen en blaast op een fluitje. Ik mag de trein niet meer op, maar doe het toch. Anders ben ik niet op tijd bij Lieven voor het etentje. Er loopt snot uit mijn neus en ik heb geen zakdoek. Ik reis in tweede klasse. In eerste klasse zitten twee mensen naar het scherm van hun laptop te staren. Ze kijken niet op als ik door hun gangpad wandel, tot ik mijn neus optrek. Eén man schrijft verder zonder inkt. Ik zie dat zijn neusgaten open en toe gaan. Ik zet me neer in een tweedeklassezetel. De hele wagon ligt vol met kranten die de mensen voor en na hun werk berichten over het nieuws in de wereld.

De trein vertrekt en ik vind het jammer dat ik uit tijdnoed geen sigaret heb gerookt. Iemands mp3 speelt voor de hele wagon een nummer van Jay-Z. Ik zoek door de spleet tussen mijn zetel en de zetel naast mij de persoon die Jay-Z luistert. Het is een meisje met een koptelefoon op haar hoofd. Ze heeft een nieuwe huid op haar vel gelegd. Het plastische chirurgie noemen gaat misschien wat ver. Haar ogen kijken droevig. Ik leg mij op mijn buik, plat op de zetel naast mij. Mijn hoofd leunt op de armleuning langs het gangpad. Nu zie ik haar helemaal. Er kleven plakkers op de binnenkant

van haar arm.

‘Valt er wat te zien, flikker?’ vraagt ze luid.

‘Nee, maar wel wat te horen,’ zeg ik lachend.

Ze verstaat me niet en ik stop met lachen. De trein stopt ook. Buiten zie ik mensen drommen voor de deuren die nog niet open zijn. Als de deuren met een zucht open klappen verdeelt de massa zich over de lege zitplaatsen, vloekend, duwend en trekkend. Er is nog één plaats over. Achter de schuifdeur die mijn wagon verbindt met de volgende wagon staan mensen als kippen in een legbatterij tegen elkaar aan te schuren. Het lijkt wel alsof ze worden gedepoteerd naar huis. Sommigen kijken naar de lege plaats, maar vinden plots een stoelendans toch meer iets voor in de kleuterklas. Ik bedenk dat de neus van die ene man in eerste klasse nu in overdrive gaat.

Achter mij hoor ik een deur openschuiven. Een oude man steekt zijn hand in de binnenzak van zijn jas, achter mij wordt een raam opengeschoven. Het is niet warm. Een zwarte man komt voorbij met zware voetstappen en gaat zitten op de lege plaats naast de oude man. Uit zijn jaszak haalt de oude man zijn treinkaartje tevoorschijn en bekijkt het nauwkeurig. De zwarte man sluit de ogen, maar slaapt niet. Dat zie je aan de ademhaling en aan het feit dat hij zijn voeten soms goed zet als ze wegschuiven in een plasje water.

De oude man gluurt naar de zwarte man. Zijn spitse gezicht doet vermoeden dat hij Kameroens is. De trein stopt. Achter het glas van de schuifdeur zie ik een dame haar wenkbrauwen optrekken en haar mondhoeken naar beneden plooiën terwijl ze kijkt naar de zwarte man.

Op het perron lopen mensen voorbij die mij kwaad aankijken. Ik snap niet waarom. Iemand zwaait met zijn armen, een soortgenoot. De vrouw tegenover mij leest een magazine. Ik

doe alsof ik iets laat vallen om te kunnen zien hoe het magazine heet. Het is de *Dag Allemaal* en ik lees een zin op de voorpagina: 'Na een tijdje konden wij niet meer praten met elkaar.' Ik heb geen idee waar het over gaat, maar de zin fascineert me. Een man die aan de andere kant van het gangpad zit, valt in slaap. Zijn hoofd lijkt niet goed vastgelijmd te zijn op zijn lichaam. Het tolt. Zijn gesnurk irriteert een jonge man, van rond de twintig ongeveer, en die tikt subtiel met de punt van zijn sneaker tegen het scheenbeen van de snurker. Hij denkt dat niemand het ziet.

Ondertussen drupt het flesje water verder en wordt de plas groter onder de voeten van de zwarte man. De oude man kijkt naar de grond met een blik die duidelijk maakt dat hij de plas water vies vindt en dat hij niet op zijn gemak is. De snurker lijkt wel een vlaggenmast die veel wind pakt. Het zal niet meer lang duren of hij kapseist, denk ik. De jongeman klapt het vuilbakje extra hard toe en raakt met zijn blik Fanta de hand van de snurker aan. Geen resultaat. Mijn gedachte van het kapseizen is nog niet onuitgesproken of de man valt daadwerkelijk om. Zijn hoofd stoot tegen de buik van de vrouw die tegenover mij zit. Ze kijkt eerst nors, maar als de man haar aankijkt lacht ze even. Daarna schudt ze met haar hoofd en laat haar lippen geluidloos bewegen. Ze leest verder. De snurker voelt aan zijn scheen.

De zwarte man opent zijn ogen en is in paniek.

'Zijn we al voorbij Brussel?' vraagt hij.

'Bruxelles?' vraagt de oude man. De zwarte man staat op. Volgens mij gaat hij op zoek naar de conducteur. Jay-Z zingt op de achtergrond verder over bitches. De vrouw neemt haar rugzak op haar schoot. De plaats van de zwarte man wordt ingenomen door een jongen met een zware boekentas. De oude man glimlacht en valt in slaap.

De trein stopt en er stappen veel mensen af. Het meisje met de koptelefoon, de vrouw met de *Dag Allemaal* (ze was op mijn teen gaan staan omdat ik niet doorhad dat zij moest afstappen) en de snurker met de jongeman die tegen zijn schenen tikjes gaf. Er is meer ademruimte, of althans voor mijn ogen. Een oude vrouw gaat als eerste zitten op een van de lege plaatsen. Ze is uitgeput, gaat zitten met een zucht en kijkt me aan. Ik voel dat ik rood word.

Er komen ook vier jonge mannen zitten op een bank aan de andere kant van het gangpad dat mij scheidt van hen. Buiten zie ik tuintjes waarin was hangt te drogen en waar regentonnen onder kapotte regenpijpen staan. Moestuintjes met strakke omheiningen staan bijna tot tegen de spoorweg. Er groeien grote distels langs de kant. In de huizen is amper leven. Eén van de jongens heeft een iPod of iets wat erop lijkt en speelt een spelletje online. Hij legt uit aan zijn vrienden dat je moet samenwerken met andere spelers om zoveel mogelijk punten te halen.

‘Homo,’ zegt zijn vriend. De anderen lachen. Hij steekt zijn iPod in zijn rugzak.

‘Ik ben geen homo,’ zegt hij heel serieus. Ik vermoed dat hij er wel degelijk een is.

‘Niet wenen, hè kerel, anders gaan we nog denken dat je er echt een bent,’ zegt een andere vriend. Hij zwijgt en kijkt uit het raam. De anderen zwijgen ook en sturen berichtjes met hun gsm.

Mijn gsm rinkelt. Het is Lieven, die vraagt waar ik blijf.

‘Sta je al aan het station?’ vraag ik.

‘Al vijf minuten. Ben je er bijna?’ vraagt hij.

‘Dat zal wel, waarschijnlijk hebben we weer vertraging.’

‘Tot zo, ik zie je graag,’ zegt hij.

Ik druk af en kijk schichtig om me heen. Ik gebruik het raam

als sleutelgat en zie een jongen peuteren in zijn neus. Hij is mooi. Ik probeer in zijn ogen te kijken, maar ik zie dat hij ongemakkelijk wordt en vies terugkijkt, alsof ik ziek ben. De trein stopt. Ik steek mijn balpen en schrift weg en voel me schuldig. Op het perron zie ik de conducteur en ik vraag me af hoelang conducteurs nog leven zullen. Er staat ook politie op het perron. De zwarte man staat te praten met hen. Mensen op de trein kijken uit hun raam. Hun blik staat op oneindig, maar dat is maar schijn. Op het perron hoor ik iemand iets zeggen waarvan ik verschiet: 'In de krant stond vandaag nog iets over zwartrijders: dat het vaak ook zwarten zijn.' De man lacht om zijn eigen mop.

Ik geef Lieven geen kus in de auto. Hij verwelkomt me met een glaasje champagne bij hem thuis. Hij vraagt wat er is. 'De trein genomen,' zeg ik. 'Zat die weer overvol?' vraagt hij. 'Neem volgende keer maar een trein later als je wil.' 'Dat wil ik niet. Op een lege trein kan ik niet schrijven.' Lieven streelt door mijn haren en grijpt naar mijn kruis. 'We zijn alleen, hier zijn we veilig,' zegt hij.

Eleanor Dachr

Wegen langs de weg

Ogen staren rijdend
Vanaf de weg
Neem mee en stapel op:
De herhaling uit het landschap

Van de gekromde boer
Verschoten stallen belasten
Wervels uit een generatielange rug
Te zwaar om te dragen
Te fragiel in evenwicht

Van de kaalgeschoren klerk
Dossiers stapelen zich op
In strengen doffe haren
Glans verdween in een lege kop
'Koffie zelf halen'

Van de huisvrouw met één jongen en rat
Herinneringen aan alles
Eén keer gedaan
Glijden dag na dag
Naast belegde boterhammen
In een Mickey Mouse-schooltas

Eeuwige jeugd

De toekomst van mijn jeugd is lang verleden tijd. Het lot lacht om mijn heimwee. Het valt op rimpels en loszittend vel. Hier zit ik dan, zwaar hijgend aangeleund, met ingekochte hulphand en onder handbereik een scootmobiel. Te triest voor woorden, lieve Patrick, als ik jou niet had. Maar wat weet jij daarvan?

De foto die ik als avatar heb is van Lisa, mijn kleindochter. Een visueel leugentje, Patrick. Maar als Lisa kan ik jong, ongebonden en aantrekkelijk zijn. Van mezelf ben ik intelligent, belezen en sociaal. Net als jij. Zo lift ik, gevangen in mijn lichaam, al chattend mee op Lisa's jeugd. Jij en ik praten over politiek, spiritualiteit en een toekomst samen. Ook over seks, ja. Ik doe alsof ik daarin zo vrij ben als jij, maar de luier waarmee ik dit leven begon en eindig zit zelfs de gedachte aan een prikkelende fantasie in de weg.

Vandaag heb ik op YouTube naar de muziek geluisterd die jij mooi vindt. Je verraste me door je tijdloze smaak. Een dezer dagen laat ik je de trance sensations horen waar Lisa zo dol op is. Gaaf, man. Ik maak er een coole move bij en schiet prompt in de lach. Meteen moet ik mijn uitbundigheid bekopen met

een hoestbui en een sluitspierongelukje.

De bel doet me opschrikken. Als ik eindelijk bij de deur ben en die open, zie ik een stapel van zes plateaus waarachter een blozende puber schuilgaat. Het is de jongen van de niet te vreten maaltijden aan huis. Omdat ik tot de generatie behoor die de oorlog er altijd bij haalt, word ik geacht alles te slikken. Terwijl de jongen de koelkast vol stapelt, besluit ik in een opstandige bui pizza te bestellen. Bij voorbaat sorry, mevrouw van de thuiszorg, als ik je straks, op de zevende dag, extra werk bezorg door mijn op hol geslagen darmen.

Om niet te gretig over te komen wacht ik tot acht uur die avond met inloggen.

‘Patrick, je bent er al xxxxx.’

‘Lisa, lieve schat, ik ben net thuis. Vergadering, druk druk druk. Chinese hap tussendoor, je kent het wel. Mijn hemel, wat verlang ik naar je xxxxx xxxxx xxxxx. Ik wil je aanraken, met mijn hand de lijnen van je gezicht volgen, bij je hals naar beneden gaan en dan de rondingen van je borsten...’

Je moet een stuk omlaag, denk ik terwijl ik typ: ‘Patrick, voordat je verdergaat, ik heb een leuk nieuwtje. Binnenkort krijg ik promotie.’

Ik zie het blije gezicht van Lisa voor me, toen ze langskwam om me te vertellen dat ze executive manager wordt.

Het nieuwtje heeft verstrekkende gevolgen. Een paar dagen later maak ik me op voor een afspraak met Patrick. Alleen ik weet dat hij Lisa niet zal ontmoeten.

‘We gaan je promotie vieren,’ schreef hij. ‘Ik moet en zal je zien en trakteer je op een etentje. En met nee neem ik geen genoegen.’

Ik heb geen enkele tegenwerping gemaakt. Ook al kan het

tussen Patrick en mij in reallife niets worden, ik ben toch benieuwd hoe mijn chatliefje eruitziet. Gezien de beperkte actieradius van mijn turbo scooty heb ik een trendy eetcafé in het nabijgelegen dorp voorgesteld. Op het plein ervoor hebben we afgesproken.

Als ik op tijd wil zijn, moet ik direct na de middagdut in actie komen. Het aankleden en optutten heeft iets weg van een herrijzenis in slow motion. Ik jongleer met pillen om mijn fysieke houdbaarheid te rekken. Ondanks zuurstoffles, neusbril en rochelende longen tuf ik die avond met iets van jeugdig elan richting dorp. Het pleintje voor het café is leeg als ik mijn scootmobiel naast een bankje parkeer. Een half uur later – het is toch echt zeven uur geweest – heb ik zegge en schrijve drie pleinbezoekers geteld. De twee kinderen die van bank naar bank sprongen en me uitscholden toen ik niet opzij wilde gaan, zijn inmiddels verdwenen. Een oude man met rollator, die op het bankje naast mij is gaan zitten, lijkt niet van plan om op te krassen.

Juist als mijn rug alarmfase drie aankondigt komt er een jongeman aanlopen. Hij heeft de leeftijd van Patrick, maar ziet er anders uit dan zijn avatar. Over zijn sexy strakke figuurtje kan ik niet oordelen. Dat is virtueel buiten beeld gebleven. Als er vrijwel direct daarna een weergaloos mooi meisje op hem komt afrennen dat enthousiast ‘Sander, je bent er al!’ uitroept, heb ik de bevestiging dat dit mijn lover niet is. Miss Supermodel springt bij de jongen op schoot en die twee zoenen elkaar tot ongekende dieptes. Eerst woelt ze met haar handen door zijn haar, dan gaat ze naar zijn borst, buik en gulp. Als ze in mij een stoorzender ziet, trekt ze haar wenkbrauwen op. Ja ja, ik ga al.

In mijn haast om weg te komen raak ik de rollator van de

oude man, die kantelt en omvalt. 'Neemt u me niet kwalijk.' De man kijkt me vriendelijk glimlachend aan. 'Geeft niet. Dat ding komt makkelijker overeind dan ik.'

We raken aan de praat. Hulpmiddelen zijn op onze leeftijd een dankbaar onderwerp van gesprek.

'Ik zou willen dat ik alles nog kon en niet afhankelijk was van dit soort ouderengemak,' verzucht de man.

'En ik zou willen dat ik, toen ik jong was, had geweten hoe ik er nu aan toe ben,' geef ik terug. 'Dan had ik bewuster van mijn jeugd genoten.'

We hebben allebei een punt en glimlachen elkaar toe.

'Over verlangen naar eeuwige jeugd gesproken,' gaat de man verder. 'U verklaart me vast voor gek, maar weet u waarom ik hier zit?'

'U heeft een tussenstop nodig voordat u verder kunt,' veronderstel ik hardop.

Hij schudt zijn hoofd. 'Ik heb hier afgesproken met een jonge meid. Via een chatsite kwam ik met haar in contact. Ze is adembenemend mooi en staat aan de vooravond van een glansrijke carrière. Lisa heet ze. Ze denkt dat ik begin dertig, lang en blond ben en een droombaan heb. Natuurlijk kan er alleen sprake zijn van een virtuele relatie, maar ik wilde haar zo graag één keer zien. Zodat ik de illusie een gezicht kan geven en met haar voor ogen kan wegdromen uit mijn deplorabele bestaan. Helaas! Ze is niet komen opdagen.'

Hij interpreteert mijn geschokte blik als afkeuring en wendt de zijne af. 'Sorry, maar ik hoopte dat u het zou begrijpen, na wat u net zei,' mompelt hij.

Hier zitten we dan, de jonge Patrick en de even oude Lisa. Ik probeer me in te houden, maar kan niet voorkomen dat ik in lachen uitbarst. De man kijkt verrast op en lacht dan met me mee.

Als ik die avond laat inlog, is Patrick online. 'Waar was je vanavond, Lisa? Ik heb meer dan een uur op je gewacht.'

En ik op jou.

'Dat spijt me, Patrick. Hoe laat was je daar?'

'Tets na half zeven, maar ik heb jou niet gezien. Wel een paar kinderen, een jong, duidelijk verliefd stel en een vrouw met wie ik een praatje heb gemaakt. Een erg aardig mens, maar ik kwam daar voor jou.'

Even aarzel ik. Dan bedenk ik dat ik altijd nog een nieuw profiel kan aanmaken.

'Lieve Patrick,' typ ik. 'xxxxx. Wat dacht je van een nieuwe afspraak? Dit keer laat ik je rollator staan.'

Laatste slag

Vanaf de top van de berg heb ik normaal gesproken een mooi uitzicht op de baai. Vandaag niet, het stormt en de regendruppels waaien zo hard tegen mijn ogen dat het zeer doet. Ik zoek bescherming achter een muur van lage begroeiing en druk mijn lichaam dicht tegen de grond. Nu zou ik kunnen vliegen, binnen enkele seconden boven de zee en het land zweven, gewoon door rechtop te gaan staan en me mee te laten voeren door de wind. Waarschijnlijk zou ik daarna te pletter slaan tegen een van de bomen waarvan de kruinen vlak onder mij vervaarlijk heen en weer zwiepen. Kón ik maar vliegen.

Elke dag maak ik deze tocht. Mijn leven breng ik in eenzaamheid door, ik houd me schuil voor eventuele bezoekers. De wond onder mijn oog, die nog steeds jeukt, herinnert mij eraan om ver bij ze vandaan te blijven. Mijn voedsel scharrel ik met gemak bij elkaar en ook drinkwater is hier in overvloed. Vanaf deze vaste stek heb ik ze zien komen en gaan: de zee-lui, de vechtersbazen, de leiders, de weinige vrijburgers en de slaven. Schepen zeilen de natuurlijke haven in om hun voedselvoorraden te verversen. Ze verzamelen vruchten, water en het vlees van de geiten, kippen en varkens die hier op eerdere

reizen zijn uitgezet. Lang blijven ze gelukkig niet; binnen een maand zijn ze over het algemeen vertrokken. De groep die een jaar lang het eiland met mij heeft gedeeld kon pas weer weg toen andere schepen arriveerden. Hun eigen schip had averij opgelopen die zichzelf niet meer konden herstellen. Het was een moeilijk jaar, waarin ik elke seconde op mijn hoede moest zijn. Toen ben ik na een felle achtervolging gewond geraakt, maar ze kregen mij niet te pakken. Het heeft me extra voorzichtig gemaakt.

In die tijd rukten de ratten op. Ongedierte dat zich als verstekelingen had verschanst in de diepste ruimen en de vrijheid op het land had gezocht en gevonden. Hier is het voor hen een waar paradijs waar geen natuurlijke vijand bestaat, behalve de mens. Binnen de kortste keren hadden zij de overhand in het landschap. Ze jagen mij nog steeds de stuipen op het lijf.

Telkens als de wind iets afneemt kom ik half overeind en zie ik in de verte de masten hevig heen en weer gaan. Zeilen zijn losgeslagen en de schepen maken water. Hoewel ze gedrieën voor anker liggen in de betrekkelijke beschutting van de baai, is de storm zo zwaar dat er geen redden aan is. Dat ze zullen zinken is duidelijk.

De Heren xvii ben ik veel dank verschuldigd. De voc heeft mij rijkdom gebracht, maar ik heb daar ook hard voor moeten strijden. Zouden ze wel begrijpen dat het geld dat ze mij toebedelen een schamele fooi is uit de opbrengst die ik hun bezorgd heb? Nog geen drie jaar geleden was er nauwelijks een plek om handel vanuit te drijven en nu heb ik ze Jakarta bezorgd. Met dat arrogante godswaanzinnige heethoofd Coen heb ik Tidore veroverd. Gelukkig had hij goed in de smiezen wie in deze streek het gezag voert: ik, Pieter Both, de eer-

ste gouverneur-generaal van de voc. Natuurlijk heb ik mijn twijfels gekend, maar toen ik mijn functie eenmaal had aanvaard wist ik dat ik de juiste positie bekleedde. Illegale handel en machtsmisbruik, dat wordt mij verweten. Wat weten zij daarvan, achteroverleunend in hun dik beklede luie stoelen, lurkend aan hun pijpen en zich buigend over de vraag hoe ze nog meer handel kunnen drijven? Zij weten niet dat je hard moet zijn voor je ondergeschikten en meedogenloos voor je vijanden. Laat die Heren maar hier komen en alleen al de verschrikking van een deinend schip in een storm meemaken. Binnen een kwartier zullen ze kotsend op de vloer liggen!

De wind giert om ons heen, de wijn klotst over de rand van mijn glas. Nog even en ik zet de kruik direct aan mijn mond, om verspilling te voorkomen. De bemanning is bovendeaks druk in de weer om de schade te beperken. Ik weet dat het gevaar van onderaf komt. We liggen tussen de koraalriffen. Als de bodem daar te hard tegenaan slaat, raken we lek. Hoe we hier ook uit komen, de reis naar het vaderland zal behoorlijke vertraging oplopen. Voor mij hoefde de reis niet eens aangevangen te worden, maar goed, ze hebben mij teruggeroepen en daar kan ik niet tegenin gaan. Het leven zal niet meer zo avontuurlijk zijn, ik zal het klimaat missen en de pracht van de natuur, maar in armoede zal ik zeker niet leven. Eenmaal terug in het vaderland zal ik me beraden op een passende toekomst. Misschien dat ik me net als Specx ga richten op de kunst. Als een man die zo'n beroerde administratie voerde nu succes in de kunsthandel kan hebben, moet ik dat minstens zo goed kunnen.

De storm is al zwaar en toch weet hij nog behoorlijk aan te wakkeren. Gelukkig liggen we voor anker. Op open zee hadden we geen schijn van kans gehad. Ik ken dit eiland en weet dat het er flink tekeer kan gaan, maar zo'n weer als nu heb ik

niet eerder meegemaakt. Ik bid tot God dat hij ons behoede. Ik hoor de spanten knallen; aan de schommeling merk ik dat de voorraden aan het schuiven zijn. Dit zijn de voortekenen van een zinkend schip. We slaan van de ankers, ik voel het, het deinen blijft, maar het schokken valt weg. Dan een dreun en ik hoor hoe het roer met een luid gekraak versplintert. Zo snel ik kan vlucht ik naar het dek. De regenvlagen striemen in mijn gezicht. Ik kan amper een hand voor ogen zien. De sloepen worden uitgezet, er is een gat geslagen in de achtersteven. Het zal niet lang duren voordat we kapseizen. In de seconde dat de wind zich even inhoudt zie ik dat een van de twee andere schepen al is gezonken. Hout, goederen, levende en dode lichamen drijven voorbij. Het dek is glad en door de deining kan ik amper overeind blijven. Mannen duwen elkaar omver om een plek in een sloep te bemachtigen. Tegen mij durven ze niet, ze kennen mij, en mijn reputatie nog beter. Met moeite kom ik in een sloep. Zodra we de touwen loshakken slaat hij meteen om. Samen met alle andere inzittenden word ik onder water gezogen. De herrie verstomt en ik probeer me te oriënteren. Ik trek me omhoog aan de lijven van de anderen. Zij die mij vastgrijpen sla ik met al mijn kracht van me af. Als ik het oppervlak weer weet te bereiken, barst het geraas opnieuw in volle omvang los. Ik dwing mezelf rustig te blijven, niet in paniek te raken van het lawaai, de hulpkreten en de chaos die om me heen drijft. Het water is gelukkig niet koud, maar de golven zijn te hoog, de wind waait te hard en de stroming is te sterk. De kust leek van boord af dichtbij, in het water lijkt hij bijna onbereikbaar. Al mijn energie steek ik in het boven water houden van mijn hoofd. Zwemmen heeft nu geen zin. Ik moet mijn krachten sparen om werkelijk kans te maken om levend aan wal te komen als het rustiger wordt. Terwijl ik me drijvend probeer te houden weet ik dat

de meesten van ons al ploeterend in het water van uitputting zullen sterven. Ik heb de dood vaker gezien en weet dat ik voor mijn eigen leven moet kiezen.

Ondanks het ruige weer ben ik in slaap gevallen. Het is wonderlijk hoe een dag van storm gevolgd kan worden door een stralende ochtend. Het strand ligt bezaaid met de resten van de drie schepen. Een paar opvarenden hebben de kust levend weten te bereiken, ze trekken de aangespoelde lichamen weg uit de greep van het water.

Ik heb honger. De bomen staan aan het strand, de wind zal behoorlijk wat vruchten van de takken hebben afgerukt. Een rijke maaltijd ligt op mij te wachten. Terwijl ik naar beneden loop, denk ik na over wat ik gezien heb. Eindelijk zijn zij ook slachtoffer, dat voelt goed. Met iedere stap word ik bozer op hen. Het voelt als gerechtigheid. Hoewel ik waarschijnlijk de veilige beschutting zal moeten verlaten om aan mijn eten te komen, voel ik me redelijk veilig. Ze zullen nu geen oog voor mij hebben.

In korte tijd ben ik aan het begin van het strand. De mannen staan een paar honderd meter van mij vandaan, ik loop dichterbij naar de zee toe om bij een paar heerlijke tambalacoques te komen. Het strand ligt vol afval met daartussen mijn eten. Het smaakt goed. De komende tijd zal er zeker nog meer op de kust aanspoelen, mens, voorraad en resten van wat eens trotse spiegelschepen waren. Dan hoor ik vlak bij me een hoop geproest. Een man zwemt met moeizame slagen mijn kant op. Hij moet al grond onder zijn voeten voelen en toch lukt het hem niet om op zijn benen te staan. Hij is totaal uitgeput. Met hem voel ik geen medelijden, hij lijkt op de mensen die mij achterna hebben gezeten. Mijn hele lijf verstrakt en bereidt zich voor op de schade die ik toe wil brengen. Het

water staat nog tussen ons in. Ik voel me nu al de overwinnaar van wat komen gaat. Daarom pers ik het hardste geluid uit mijn keel dat ik kan maken.

Ik kan niet meer. De kust. Bijna. Ik ga dood. Ik voel het. Nog een paar slagen. Ze kunnen me dan tenminste een goede begrafenis geven. Geen zeemansgraf. Rust. Eeuwig. Vaarwel vaderland. Nooit meer thuis. Wat hoor ik? Dat geluid! Een walgvogel! Heer, neem mijn ziel. Ik, uw eeuwige dienaar, maar laat me niet sterven bij deze gemankeerde vogel.

De man kijkt me met een wonderlijke kracht in de ogen aan. Ze hebben me gehoord en komen al aangerend. De aanwezigheid van de anderen was ik in mijn woede vergeten. Ik vlucht de struiken in. Ze roepen naar elkaar. De man ziet er niet best uit. Hij leeft nog, maar dat zal niet lang meer duren. Niemand heeft nog oog voor mij en een vreemd gevoel maakt zich van mij meester. Mijn angst verandert in een drang om te veroveren. Met trotse tred stap ik het pad op. Vandaag is een mooie dag om een vrouwtje te zoeken.

Boodschap

Koenraads onderbewustzijn probeerde hem iets duidelijk te maken. Al enkele nachten aaneen werd hij 's ochtends niet in zijn bed wakker. Gisteren ontwaakte hij in zijn gemakkelijke stoel, in een verkrampte houding met een zeurende pijn in zijn kuit, alsof hij die nacht veel bewogen had. Toen hij rondkeek, constateerde hij dat er een boodschap was achtergelaten, dat er op diverse plaatsen in zijn kamer vreemdsoortige krabbelletjes waren aangebracht, berichtjes die leken te suggereren dat u moet me helpen. Vergeef me dat ik met de deur in huis val, dat ik dit pasgeboren verhaal zo bruut onderbreek. We zouden allemaal graag weten hoe het met Koenraad is afgelopen, maar het zal moeten wachten. Dit is de enige wijze waarop ik om hulp kan vragen. U bent mijn laatste hoop en met dit stuk papier of tekstbestand heeft u mijn lot in handen. Ik vraag u om onmiddellijk contact op te nemen met de politie en hen achter een jongeman met de naam M. de Laat, wonende ergens in Brabant, aan te sturen. Serieus. Doe het. Doe het nu. Ik wacht wel. Een moment... er komt een witregel aan. De kans is groot dat hij – al dan niet bewust – de eerstvolgende zin meekrijgt terwijl hij deze tekst selecteert. Laten we doen alsof ik u een verhaal vertel.

In een slordig handschrift dat hem niet bekend voorkwam werd Koenraad eraan herinnerd dat grote rampspoed in aantocht was en dat hij slechts een paar dagen de tijd had om de benen te nemen. 'Je moet hier weg!' stond er in grote schreeuwerige bent u er nog? Is de politie onderweg? Begrijp me niet verkeerd, ik heb in de jaren negentig vele projecten gesteund om mensen aan het lezen te krijgen, maar toch moet ik u vragen om uw ogen van de letters af te wenden en hulp te zenden, bij voorbaat dank. Nu we onder elkaar zijn verzoek ik u dringend mijn verhaal zeer serieus te nemen. Het is een godswonder dat deze noodkreet u überhaupt heeft bereikt, maar het bevestigt mijn hypothese dat hij gemakzuchtig is geworden. Hij – mijn kwelgeest, de man met de sleutel – leest de verhalen die ik voor hem opstel niet langer, doet ze blind op de post, smijt ze ongelezen het web op. Ik weet niet wat voor iemand u bent, of dit verhaal voor een tijdschrift of een verhalenwedstrijd of een bundel of een website bedoeld is. Mijn inschatting is dat u een leraar of bibliothecaresse bent. Zit ik in de buurt? U hebt iets met taal. Misschien bent u net als ik een schrijver met een indrukwekkend resumé die door omstandigheden buiten zijn beheersing in de marge is beland. Waarschijnlijk hebt u van me gehoord. Mijn naam is Rudolf Slabbers en ik heb een nieuw dieptepunt bereikt. Vroeger haatte ik mijn naam. Ik vond hem meer passen bij een verlopen misdaadverslaggever dan bij een schrijver van bestsellers. Nu zijn er donkere nachten zat waarin ik het mezelf inprent: ik ben Rudolf Slabbers en ik ben hier en ik ben nu. Ik ben 54 jaar oud. Geboren en getogen in Uden. Mijn vader, moge hij rusten in vrede, heette Bart en mijn moeder, moge zij rusten in verzorgingstehuis De Wielewaal, heet Hennie. Die identiteit is het enige wat me nog rest om me aan vast te klampen. Mijn bezittingen, mijn huis en mijn pennenvruch-

ten zijn me afgenomen. Ik heb hem dikwijls gesmeekt om muziek, om boeken, een Bijbel desnoods, maar hij zegt dat het zou afleiden van mijn werkzaamheden.

Dit is een zwarte bladzijde uit mijn leven. Mijn dagen zijn leeg en ik word verteerd door herinneringen aan betere dagen, mijn gouden decennium, de jaren '90. In die tijd werden mijn boeken gelezen door jong en oud. Vanwege hun geringe lengte belandden ze op menig boekenlijst voor Nederlands. Ik heb prijzen gewonnen. De Gouden Boekenlegger van boekhandel Omnibus, filiaal zuid, in Almere. Debuut van de Week in het tijdschrift van mijn uitgever.

Die tijd ligt achter me. In 2001 keerde mijn lot. Ik werd aangeklaagd voor plagiaat. Mijn laatste boek, het magisch-realistische *Dagboekantekeningen uit het voorgeborchte*, zou opmerkelijke, niet te negeren overeenkomsten vertonen met een boek dat de schrijver Anton Klootwijk bijna dertig jaar eerder schreef. Ik zweer dat ik zijn boek niet gelezen heb, ofschoon het bij mijn ouders in de boekenkast stond – misschien heb ik het in mijn tienerjaren eens doorgebladerd zonder er werkelijk bij stil te staan. Die Klootwijk was al een jaar of twintig dood, en mijn reputatie volgde al snel. Mijn literair agent verklaarde me dood. Een maand lang genoot ik een dubieuze roem als 'de sjoemelende schrijver' en een jaar later waren mijn naam en mijn werken uit het collectieve geheugen gesijpeld. Er is geen zichtbaar verband tussen mijn beschuldiging van plagiaat en het feit dat ik thans op een donkere zolder mijn resterende dagen uitzit, maar ik neem aan dat het deel uitmaakt van de duistere straf die een meedogenloze god voor me heeft uitgedacht.

Ik vrees dat mijn verdwijning niet uitgebreid in het nieuws is geweest – hebt ú er iets van meegekregen? Ik heb weinig vrienden of familieleden over die oproer zouden kraaien. Na

meer dan veertig dagen afwezigheid ben ik door niemand gevonden. Misschien denken ze dat ik de schande niet langer kon dragen en mijn leven beëindigd heb. Een roemloze finale voor de schrijver van kritisch besproken boeken als *Waar Ivo?* (1989) en *Voor de vloed* (1993). De waarheid is dat ik ben ontvoerd, dat een kwade genius mij in handen heeft gekregen, een verwerpelijke amateur-auteur die te laf en gemakzuchtig is om een beroep te doen op zijn eigen creativiteit.

De haat die ik voor mijn gijzelnemer koester kent geen gelijke. Ik haat hem om zijn jeugd, om zijn luiheid. Hij heeft alle tijd om iets van zijn leven te maken maar kijkt liever toe terwijl hij mij het werk laat doen. Ik ben zijn ghostwriter, zijn vastgeketende, weggestopte Fortunato. Hij, M, heeft alle ambitie, alle benodigde sturm-und-drang om schrijver te worden, maar geen korrel talent. Voor hem ben ik niet meer dan een naam die hij toevallig ergens voorbij heeft zien komen, waarna hij een boosaardig plan opvatte.

Hij heeft me vooraf een paar dagen geschaduwd. Ik zag hem wel, maar dacht dat hij een buurman was: ik heb weinig contact met mijn burens. Contact leggen, dat is de crux. Mijn debuutroman *Dat schip is gevaren* (1987) handelt over dat thema: de vluchtigheid van menselijk contact in de twintigste eeuw. Het is erg toepasselijk dat dit mij overkomt. Misschien zal ik er op een dag, als het mij wordt toegestaan, een boek over schrijven.

M. de Laat moet hebben vastgesteld dat ik geen sociaal vangnet heb om van te spreken, dat niemand mij zou missen. Ik was de enige die mijn woning betrad, de enige die weer naar buiten kwam. Ik verliet mijn huis alleen voor boodschappen en om te voldoen aan de sollicitatieplicht die de uitkeringsinstantie me oplegt. Wie weet hoeveel in anonimiteit zwoegende schrijvers hij heeft gestalkt voordat hij bij mij uitkwam?

Hoeveel schrijvers die gelukkig getrouwd waren, kinderen hadden, factoren die de brutale ontvoering die hij voor ogen had compliceerden?

Toen ik op een avond van een lezing in Eindhoven terugkeerde, stond hij me op te wachten bij mijn deur. Ik woon in een rijtjeshuis zonder voortuin in Tilburg-Noord; niet de beste omgeving, voor comfort noch voor inspiratie.

‘Meneer, mag ik u iets vragen?’ begon hij. Het was kwart voor elf en pikdonker. Ik was een beetje bang, dat is mijn laatste herinnering. Van wat er daarna gebeurd moet zijn, herinner ik me niets. Een hiaat in mijn geheugen. Het lijkt me trouwens tijd voor een wittregel. We gaan weer even onder water.

Koenraad wilde thuisblijven om de boodschappen te ontcijferen, maar zijn werk riep. Hij was schrijver van korte, wervende teksten voor websites, werk dat hij uit geldnood deed tot hij iets beters voorbij zou zien komen. Tijdens het werken dacht ik werd wakker in een bedompt hok van nog geen zes vierkante meter, een raamloze kamer met een slot op de deur. Een eenzaam gloeilampje bungelde boven me. Het plafond liep naar beneden af waardoor ik alleen langs de muur rechtop kon staan. Ik lag op een matras. Ander meubilair bestond uit een emmer en een bureautje met een ouderwetse computer – zonder internet, zo zou ik al snel ontdekken.

Ik kwam overeind. Mijn hoofd tolde. Er zat een soort handboei om mijn rechterarm, een handboei aan een ketting waarvan het andere eind aan de verwarming was bevestigd.

Het was duidelijk: ik was – en ben nog altijd – ontvoerd.

‘Hallo? Help!’ riep ik.

Ik deinsde achteruit toen de deur openging en een jongeman in de deuropening verscheen. ‘Jij!’

‘Ik,’ zei hij onderkoeld.

‘Maak me los.’ Ik kon maar niet beslissen of ik boos moest worden – wellicht zou dit een averechts effect hebben – dus was ik als gulden middenweg onbeleefd en ongeduldig. ‘Maak me los, nu!’

‘Later. Eerst moet je iets voor me doen.’

‘Ik ga niets voor je doen als je me niet losmaakt.’

‘Zo werkt het niet. Luister Slabbers, ik heb in de krant over je gelezen. Je bent blijkbaar een schrijver van enige kwaliteit, wat goed uitkomt, want dat is precies wat ik hoop te worden.’

‘Schrijf een boek, dan.’

Hij zuchtte diep. ‘Dat klinkt als werk. Bovendien krijg je rsi van te veel typen. Ik heb een beter idee. Jij gaat een boek schrijven, schrijvertje, en daar zetten we mijn naam op. Dan is iedereen tevreden.’ Hij lachte aimabel, maar in zijn ogen school de blik van een waanzinnige.

‘Betaal je me daarvoor?’

Hij schoot in de lach. ‘Natuurlijk niet. Maar als je meewerkt, wil ik er wel over denken om je op den duur vrij te laten.’

‘Op den duur?’

Hij negeerde me en liep naar mijn computer, drukte op de startknop. ‘Dit is je werkplaats. Laten we beginnen met mijn naam te vestigen. Schrijf een handjevol korte verhalen, dan stuur ik die naar tijdschriften en wedstrijden. Geloof me, ik heb me hierin verdiept. Denk eraan dat je jezelf overtreft, Slabbers. Niet alle recensies die ik over je boeken las waren even enthousiast. Je hebt nog een hoop te leren. Helaas ben je het beste dat ik op deze korte termijn kon vinden, maar wee je gebeente als ik straks van plagiaat beschuldigd word!’ Ik schat dat ik sinds die ontmoeting een stuk of dertig verhalen voor hem heb geschreven. Mijn dagen breng ik achter de pc door omdat er niets anders te doen is. Ik schrijf – in kwaliteit sterk variërende – korte verhalen en zet ze op een diskette,

die ik aan het eind van de dag aan hem overhandig. Ik neem aan dat hij ze vanaf zijn eigen computer verstuurt. Als ik de disk terugkrijg, is hij altijd gewist. Een keer per week laat hij me weten of mijn werk vruchten heeft afgeworpen. Ik doe mijn best om niet mijn best te doen. Het voelt verkeerd om mijn talenten te verspillen aan deze parvenu die mijn romans niet eens heeft gelezen.

De oude pc is vakkundig ontdaan van alle sporen die me iets over mijn gijzelnemer zouden kunnen vertellen. Toch vond ik in de licentieovereenkomst de naam 'M. de Laat' terug. Mogelijk heeft hij zijn volledige naam en adres naar u meegeestuurde. Spoor hem op, bevrijd me, ik smeed u!

Ik heb niet lang meer. 'Mijn complimenten, schrijvertje. "Breuklijn" is goed ontvangen,' zei hij gisteren. Hij klopt nooit voor hij binnenkomt, maar zijn komst wordt doorgaans aangekondigd door het geluid van de sleutel die wordt omgedraaid. Bijna elke keer dat ik hem zie heeft hij kauwgom in zijn mond. Ik denk dat het intimiderend bedoeld is, maar het oogt onprofessioneel. Geen enkele schrijver zou kauwend zijn prijs in ontvangst nemen.

'Goed... ontvangen?' Ik moet hardop blijven praten, anders zal ik het spreken verleren.

'Gedeelde eerste prijs bij de Gulden Vulpen. Volgens het juryrapport had het de stijl van een jonge Arnold Grunberg. Nooit van die vent gehoord, maar ik neem aan dat het een compliment is. Volgende week mag ik de prijs komen ophalen.' Hoewel ik een hekel heb aan zijn tronie, aan die bliken van minachting waarop hij me trakteert, kijk ik toch uit naar zijn bezoeken, aangezien ze het enige moment van de week zijn waarop ik menselijk contact heb. 'Mijn naam is gevestigd, Slabbers. Ik denk dat het tijd wordt voor wat langer werk. Kom eerst maar met een... hoe noemt zo'n uitgever dat

nou... zo'n aanzet waarin ik mijn boek kort uiteenzet. Er is een speciaal woord voor...'

'Een proposal?'

'Ik ben er vrij zeker van dat het een ander woord was.'

'Nee, een proposal.'

Hij gaf me een stomp. 'Geen grote mond. Bedenk wie je bent. Wáár je bent.'

Een groter, sterker man dan ik had hem kunnen overmeesteren, zijn arm kunnen breken, de sleutel uit zijn broekzak kunnen halen, ontsnappen... Hij is een kop groter, minstens vijftwintig jaar jonger en heeft het geluk dat hij niet zit vastgeketend. Mijn gevangenschap heeft me slap en broos gemaakt. Geen mogelijkheden om te bewegen of mijn kracht op te bouwen. Slechte voeding. Slechte hygiëne.

Dat merkte ook hij. 'Bah, wat een stank. Viespeuk. Maak het verhaal waar je nu mee bezig bent af. Ik kom het morgen ophalen. Daarna wordt het tijd voor een boek.'

'Heb medelijden!' riep ik hem na. 'Waarom doe je dit?'

'Waarom? Voor de meisjes natuurlijk!' Hij had een rare twinkeling in zijn ogen. 'Meisjes zijn dol op schrijvers. Ze zullen eindelijk met me praten als mijn foto op de achterkant van een boek prijkt.'

'Dat is onzin. Ík ben een schrijver en de meisjes hebben nooit...'

'Ik hoor je niet typen! Vort!' Zonder me nog een blik waardig te keuren, verliet hij het hok.

Er wordt nu dus een boek van me verwacht. Dat betekent dat ik niet veel gelegenheden krijg om noodkreten naar buiten te smokkelen. U bent wellicht mijn laatste hoop. Tussen haakjes: Hebt u de politie al gebeld?

Deze laatste reguliere opdracht betreft een verhaal van maximaal 2.500 woorden. Het moet op zoveel woorden lijken, een

paar kantjes vol, die hij vervolgens kan selecteren, printen, onder zijn naam verzenden. Ik heb ze bijna allemaal opgebruikt. Ik had willen uitweiden over mijn beroerde werkomstandigheden, over de emmer die slechts twee keer per week wordt gelegegd, over mijn voedsel dat uit weinig meer dan brood en water bestaat, over mijn angst dat ik scheurbuik zal oplopen. In plaats daarvan smeed ik u om hulp te zenden. In de tussentijd zal ik mij verstoppen, in de hoop dat ik mijn redding snel tegemoet kan zien. Ik ga afsluiten, trek deze deken van tekst weer over mijn hoofd.

De klok sloeg vijfmaal terwijl Koenraad zijn laatste hulpkreet op de muur kalkte. Daarna werd het stil in huis. In zijn stoel wachtte Koenraad, wachtte tot iemand hem wakker kwam maken...

De nieuwe vliegtuig

voor jouw brillenglazen valt de aarde
tuimelend onder een blauw geluid
gevaar maakt zijn naam waar
hangt laag of voert manoeuvres uit

mama laat twee tassen voor hem staan
ze slinkt ineen achter het raam

we lopen langs hem over dampend teer
hij neemt het neemt het niet meer
als hij stilstaat achter een vrachtwagen

nu zijn we alle twee alleen
enkel een schaap volgt ons nog
als we samen de heide op gaan

we bouwen aan een nieuwe vliegtuig
met drie fietswielen en een plank
die van de schuur gevallen is
dat worden de vleugels

Mondriaan

‘Hoe heet je en waarom denk jij een kans te maken om *So you think you can paint* te gaan winnen?’

‘Ik heet Cees Mondriaan. Cees, met een C. Ik denk dit te kunnen winnen omdat ik goed kan schilderen.’

‘We zullen snel genoeg weten of dat klopt.’

De klik was er meteen al niet, hè, Jerry? Zeg het maar rond-uit. Ik heb alle tijd om alles als een film in mijn hoofd heen en weer te spoelen. Genoeg tijd om te malen. Je kunt malen, Jerry. In je hoofd. Tot je er gek van wordt. Maalde jouw hoofd wel eens? Het mijne aldoor. Ik denk dat het met je persoon te maken heeft. Wat denk jij?

Je had nooit over mijn overgrootvader moeten beginnen, Jerry. Dat was een foutje. Hij stond hier los van. *It was my challenge*. Maar je kon het niet laten, hè? Je moest jennen om te jennen, toch? Of was het zo afgesproken, om de kijkcijfers gunstig te beïnvloeden? Geef het maar toe. Het zou je sieren. Ik heb het filmpje al honderden, nee, al wel duizenden keren afgedraaid in mijn hoofd. Geprobeerd te begrijpen wat jou bezielde en, vooral, wat mij bezielde. Ik ben van nature een zachtaardige jongen. Licht autistisch, maar toch een aardige jongen. Een introverte knul. Je kunt het mijn moeder vragen.

Ze woont waarschijnlijk bij jou in de buurt.

Mijn felheid zit diep opgesloten in mijn binnenste, Jerry. Die komt er alleen uit als ik daartoe opdracht geef. Als ik schilder gebeurt dat bijvoorbeeld. Dat is heel wat anders dan waar jij goed in was, Jerry.

Jij kon goed kletsen. Kletsen, beppen en ouwehoeren. Voor mij was het stangen. Je naaide alles en iedereen op. Een opfokker vond ik je. Maar goed, dat was *long ago*.

Jij had niet door wat voor karakter ik had, hè, Jerry? Jij was niet echt met anderen bezig. Louter en alleen maar met jezelf. Zoals veel arrogante dertigers. Die voelen zich allemaal koning in eigen woning. Daarin leven ze met hun koningin, prinsjes en prinsesjes. Wist je dat, Jerry? Ze rijden het liefst rond in een BMW en lenen met het volste gemak hun kinderen uit aan de naschoolse opvang. Hun dure auto lenen ze zo niet uit aan de eerste de beste. De hele dag werken ze, Jerry. Anders geen geld hè? Er moet geld binnenkomen. Jij was ook zo, hè, Jerry? Nooit tijd, zeker niet voor een ander. Maar wat is tijd nu helemaal? Iets abstracts. Iets wat door mensen is bedacht. Heb jij je wel eens afgevraagd wat er verandert als een dag uit tien uren en elk uur uit tien minuten zou bestaan? Dan zou je tien uur werken, tien uur vrij hebben om te ontspannen en tien uur slapen. Stelde jij je zoiets wel eens voor, Jerry? Dan zou het op wisselende tijden licht en donker kunnen zijn, steeds weer anders. Goh, wat een boel vragen heb ik, hè? Maar wat wil je? Ik heb de tijd aan mijn zijde. Voor jou bestaat tijd niet meer, of je moet de eeuwigheid ook als tijd bestempelen.

Of ik er spijt van heb? Nu ik er zo over nadenk, erover maal? Ja, zeker weten. Maar je hebt zo weinig aan excuses. Het gebeurde kan nooit ongedaan gemaakt worden. Ik ben een

hartstochtelijk type. In de liefde, in koken, in werken, in scheppen; in alles eigenlijk. Zo zit ik in elkaar, Jerry! Daarom past schilderen zo goed bij mij; vooral het abstracte!

Ik schep eerst chaos. Dan ga ik met verf smijten, Jerry. Je zou me eens bezig moeten zien. Daarna hoef ik alles alleen nog maar 'netjes op te ruimen'. Orde scheppen. Daar zijn de meeste mensen bang voor, Jerry.

Ze houden niet van chaos. Dat maakt mensen onzeker. Was jij ook altijd bang voor witte oppervlakken? Kinderen wel. Die beginnen onder op het randje allemaal kleine dingetjes te tekenen. Wel eens gezien, Jerry? Jij wist al dat ik goed was in opruimen. Dat heb jij als enige aan den lijve ondervonden. Ik ben een cleaner, alles moet spic en span zijn. Dan ruikt alles lekker fris. Net als schone lakens en schone kussenslopen. Dan slaap je lekkerder. Had jij dat niet?

Hm, ik verveel je. Ik voel het. Ik snap dat ook wel. Jij hoeft je niet meer druk te maken om aardse zaken. Ik wel. Ik was de dader, de aanstichter. En dat terwijl ik *never* nooit iemand ooit iets had aangedaan. Stom hè? Was ik communicatief maar wat beter geweest. Dan waren de dingen vast anders gelopen. *Who knows?* Praat jij trouwens Amerikaans daarboven? God moet natuurlijk iedereen kunnen verstaan, toch? Anders kun je van niemand een gebed verhooren. Zijn al jouw gebeden verhoord?

Trouwens, Jerry, weet je? Ik heb drie weken geleden voor elkaar gekregen dat de oude automaat hier het weer doet. Zo'n automaat die je vaak tegenkomt in een snackbar. Leuk joh! Je kunt nu 'een kleintje kunst' van mij 'trekken'. Zo noem je dat toch? Ik weet niet hoe ik het anders moet zeggen. Net als een kroket. Je doet er enkele munten in, trekt een deurtje open en je hebt een opgerold stukje aquarelpapier in je handen. Met een strikje erom. Het bevat meestal een lieflijk pastelkleurig

tafereeltje dat ik me van vroeger herinner. Van toen ik nog klein was en in Italië woonde. Daar heb je pas zonlicht, Jerry. Daar zijn kleuren veel mooier dan hier. In mijn volgende leven wil ik daar geboren worden, Jerry. O, wat dwaal ik weer af! Ik voel dat je gaapt.

‘Meneer Mondriaan.’

‘Zegt u maar Cees hoor. Cees met een C.’

‘Cees, het is de bedoeling dat je in een kwartier tijd “een hoerig type” op het doek schildert. Nog vragen? Dan gaat je tijd... nu in!’

Je kon het niet laten, hè, Jerry? Je moest het me vragen, hè? Maar je wilde ook jennen, hè? Je wilde scoren; over mijn rug. Je mocht me meteen al niet. Je had helemaal niet hoeven vragen: ‘Weet je moeder wel dat jij zulke gore plaatjes kunt schilderen?’ Dat deed je puur om de lachers op je hand te krijgen. Het was allemaal stangerij, hè, Jerry?

Weet je wat ook zo leuk is aan die automaat? Je hebt dan voor twee euro een kunstshotje, maar als je die beu zou zijn? Kom je weer naar Cees’ automaat en trek je gewoon een ander. Is dat wat? Ik heb er al honderden euro’s mee verdiend. Ik mag dat dan wel niet allemaal houden, maar toch. De meeste mensen die ik ken doen zoiets thuis in een wissellijstje. Dan heb je een echt Mondriaantje in huis hangen. Kunst van een echte moordenaar. Dat geeft sommigen een kick, wist je dat?

‘Het moeten kaarsrechte lijnen zijn en ze moeten elkaar minstens twee keer kruisen. U kunt... nu beginnen.’

‘Ik heet geen u maar Cees, Jerry. Cees met een C.’

‘*Whatever*, jongen.’

Toen je even later kwam kijken begon je weer over mijn overgrootvader Piet. Je zei het expres, Jerry. Ik weet het zeker. Je

wilde laten horen dat je wat van kunst af wist. Je hoefde het werk van Piet Mondriaan niet met het mijne te vergelijken. Of kon je het niet velen dat hij mijn overgrootvader was? Was je misschien jaloers? Zo heb ik het destijds niet bekeken. Ik was nog jong, Jerry, dan gelden verzachtende omstandigheden.

‘Slechte lijnvoering,’ zei je toen weer, ‘je overgrootvader zou zich in zijn graf hebben omgedraaid. Hij zou jou echt een knurft hebben gevonden, zoals je hier met lijnen omgaat.’ Weer zo’n sneer en plein publique.

Snapte je nou echt niet dat iedereen daarvan zou gaan flippen? Ja, stil maar. Ik weet al wat je wil zeggen: de kijkcijfers. Ik weet dat dat zo gaat! Iemand moest er geldelijk beter van worden bij het bedrijf dat tv heet. Elke avond had je toch shows met dit format? Het was een succesformule, een toverformule: ‘Abracadabra, ik tover een nieuw programma.’ Kassa!

‘De lijnen zijn weer geopend. U kunt nu bellen voor uw favoriete kandidaat. Wilt u dat Cees erin blijft? Bel dan 0909-1234567.’

En iedereen maar bellen. Kassa, Jerry: *ting, ting, ting.*

‘Mag het iets meer zijn, meneer?’

‘Ja hoor, slager.’

Het was altijd ‘iets meer’, Jerry. Nooit ‘iets minder’.

Elke gram meer is na uren een kilo, Jerry. Vertel mij wat. Mensen zijn gemakkelijk voor de gek te houden. Het goud moet binnenkomen. Geld moet rollen. Ik ging voor de hoofdprijs: een volledig ingericht atelier en een expositie in Parijs. Mannen als jij zijn consumptief. Zo heet dat toch? Ik niet. Ik ben productief. Ik maak liever iets dan dat ik ernaar kijk. Heb ik nog altijd, Jerry. Nou ja, ik heb ook het een en ander

afgebroken, maar dat weet jij beter dan wie ook.

Ik heb best veel doeken verkocht, Jerry. Maar niet met die bewuste twee kwasten en dat paletmes. Het wordt me nog vaak zwart voor de ogen, van spijt. Meestal gaat dat samen met een slechte nachtrust. Dan word ik geplaagd door herinneringen. Bezocht door demonen. 'Demonen, wilt u afscheid nemen? Het bezoekuur is afgelopen.'

Tegenwoordig krijg ik veel bezoek, Jerry. Je zou er jaloers op zijn. Meestal 'klanten', dat wel. Je zou me in normale omstandigheden nu rijk kunnen noemen. Ik heb er alleen niet het vruchtgebruik van. Zo gaat het meestal, hè, Jer? Jij snapte dat beter dan ik. Het maakt me niet uit, hoor. Ik ben en besta. Ik doe en laat; *that's me*.

Wij hebben in ieder geval de gemoederen wel beziggehouden, hè, Jerry? We waren allebei eigenlijk entertainers. Daar houden mensen van. Het houdt ze van de straat. Laatst las ik een boek, Jerry, *The Hungergames*, van Collins. Hoe lang denk je dat het duurt voordat het tv-werkelijkheid wordt? De wereld is aan het verhufteren, Jerry.

Ik vond jou toen de grootste hufter, maar ik weet nu dat het veel erger kan. Je offer is voor niets geweest, Jerry. Het heeft nauwelijks iemand aan het denken gezet. Mijn actie heeft niet veel veranderd, hooguit wat discussies uitgelokt. Wist ik veel. Sorry Jer, ik kan het niet meer ongedaan maken. Toch is geen sneeuwvlok ooit verkeerd gevallen, wel? Ach, dat malen is jou bespaard gebleven, hè, Jerry? Dat is mijn feestje. Ik mag het graag doen iedere dag. Het gaat trouwens vanzelf. Hoe zeggen Amerikanen dat? *'I'm used to it.'* Zoiets hè?

Jij hebt daar allemaal geen last meer van, maar echt, Jerry, het lijkt wel of het leven oppervlakkiger is geworden dan toen wij 'in de hoofdrol' zaten. Iedereen faceboekt en etaleert alles maar op straat. *Who cares?*

Iedereen belt zich suf.

Ik voel me oud, Jerry. Ik dacht dat mensen principes hadden, dingen waar ze voor gingen. Dat gold voor mij tenminste. 'Hoe denk jij daarover, Jerry? Je krijgt vijf minuten bedenktijd voor je moet antwoorden. Je tijd gaat... nu in.'

Zo ging dat toch in jouw show? Zou jij er zelf tegen gekund hebben?

Dat afzeiken omdat je graag een aanlokkelijke prijs wilde?

Jerry, geloof me, ik heb me verder voorbeeldig gedragen. Na jou is er niemand meer geweest. Jij was de eerste en de enige. Jij was gewoon de *unlucky guy*. Jij had die pech.

Als een gewonde oester repareerde ik mijn schelp sindsdien met pareltjes. Echt Jerry, je zou wat van mijn schilderijen moeten kunnen zien: *gorgeous*. Jerry, ik was de vogel die een lied had. Nooit de vogel die zong omdat hij een antwoord had. Ik weet echt niet wat me bezielde. Ik was blind van razernij. Het ging allemaal een beetje buiten me om. Als je me voor de show had gevraagd of ik dit ooit zou kunnen doen? Ik had je voor gek verklaard. Maar goed. We hebben allebei verloren. Weet je wat mijn moeder altijd zei: 'De dingen die je verliest, komen uiteindelijk weer bij je terug; alleen niet altijd zoals je verwacht.' Nou, jij bent bij me terug, in mijn hoofd. Jij verloor je leven, ik mijn ziel. Ik weet niet wat het ergst is, Jerry. Ik heb lang gedacht dat mijn bezieling zou leiden tot bevrijding, maar toen ik die kwasten in jou dreef? Toen ik dat paletmes over je gezicht haalde? Weet je? Wat echt belangrijk is begrijp je altijd veel te laat!

'Cees?'

Even wachten, Jerry, ze roepen me.

'Ja?'

'Cees, hier is de boterham met pindakaas waar je speciaal om hebt gevraagd. Was jij daar niet allergisch voor? Kom je trou-

wens straks ook naar buiten als de zoemer gaat? Blok E mag niet buitenkomen, wist je dat?’

Ik knik: ‘Dank je wel, Henk.’

Wat een mop, Jerry. Ik ben inderdaad zwaar allergisch voor pinda’s, maar ik doe het ook voor jou, snap je? Ik heb me voorgenomen om jou gezelschap te gaan houden. *We were a great team!* Eindelijk tijd om echt bij te praten. Alleen... je moet me met dat laatste wel een beetje helpen.

Verdraaid

In de afvoer onder de wastafel zit een lek dat al jarenlang met rafelige repen tape wordt gedicht. Het putje in het midden van de badkamer braakt regelmatig haarballen en ondefinieerbare donkere vloeistoffen uit. Soms dweilt de vrouw dan de vloer. ‘Het is een kleine moeite,’ zegt ze als het meisje vraagt waarom de vrouw in haar badkamer is.

Het meisje doet hard haar best niet verongelijkt te fronsen. Is het niet ook een kleine moeite een loodgieter te bellen?

Een geur van gechlloreerde rozen walmt het meisje tegemoet. Ze vindt het wel passen bij de aanblik van de zwarte string die ruim boven de broekrand van de vrouw uit komt, en een stuk rughuid van de vrouw waar de rek een beetje uit is. Als de vrouw overeind komt, mist er iets in haar ogen. ‘Zo,’ zegt ze tegen het meisje. ‘Fijne dag nog!’

De vrouw daalt de trap af, naar haar eigen woongedeelte. Het getik van hakken op de tegelvloer beneden verplaatst zich van het raam aan de voorkant naar haar keuken. Misschien een uur later klinkt de stem van de vrouw. ‘Je weet wel waar ik het over heb! Kapót, willen ze me.’

Het meisje controleert of haar kamerdeur wel echt op slot zit.

Het meisje ligt in bed. Onder de dekens sluimert een zwetevrije warmte, maar ze is nog maar zo kort wakker dat ze even gelooft dat ze nog slaapt en geen poging doet de dekens af te slaan.

‘Ze komen je hálen!’ De stem van de vrouw beneden vervormt tot een krijs. Er zijn voetstappen op de tegelvloer, van het raam naar de keuken en weer terug. ‘Je hebt Kat bedreigd!’ Het meisje haalt diep adem. Al secondeleng slaat haar hart heel hard tegen haar ribben. Ze werpt een blik op haar wekkerradio. 03.58.

‘Rustig, moet het nou zo?’ zegt een zachtere stem beneden. ‘Moet het nou zo?’

Het meisje knipt het licht aan en controleert haar deur. Op slot. Ze kruipt terug in bed en geeft een kort klopje op de muur. Eenzelfde kort klopje klinkt als antwoord. Een onbeschrijflijke opluchting stroomt door het meisje heen: haar buurvrouw is ook wakker. Toch slaapt het meisje niet meer tot haar wekker gaat.

Het voorportaal van het huis is versierd met dennentakken en zilveren kerstballen. Misschien iets overdadiger dan de andere huizen, maar toch. Het meisje kijkt vanuit haar ooghoeken door de vitrage. Niemand.

Nadat ze zichzelf heeft binnengelaten, beklimt ze de trap. Maken haar schoenzolen altijd zo’n zompig geluid dat overal in huis te horen moet zijn?

Op het bureau van het meisje staat haar mok, met theeaanslag van gisteren op de bodem en randjes opgedroogde chocolademelk van vanmorgen aan de bovenrand. Ze voelt tegenzin om naar de badkamer te lopen en haar mok om te spoelen. ‘Doe het dan snel,’ zegt ze tegen zichzelf.

Het meisje gooit net het laatste beetje water in de gootsteen

als de deur beneden open klapt. De driftige voetstappen op de trap doen haar handen trillen.

De vrouw verschijnt in de deuropening en voert haar aller-vriendelijkste glimlach op. 'Hoi, ik was benieuwd hoe het ging.'

'Prima,' antwoordt het meisje en ze droogt haar mok meer dan zorgvuldig af.

'Want je hebt toch niet met haar gepraat, of wel?'

Het meisje fronst. 'Met wie?'

'Vind je dat grappig?!' De stem van de vrouw schiet uit. 'Ik wil het niet hebben!'

Het meisje klemt haar handen om de rand van de wastafel. 'Sorry?'

'Je weet wel waar ik het over heb. Jullie willen me kapótma-ken!'

De naaldhakken tikken terug richting de trap. 'Hoor je me? Kapót!'

In één beweging trekt het meisje de badkamerdeur dicht en draait 'm op slot. Water cirkelt rechtsom het putje in als ze haar mok vult en een slok neemt.

Op de overloop zijn verschillende stemmen aan het woord. Het duurt vijftien minuten voordat de vrouw weer naar beneden gaat.

'Godverdomme!' Een paar keer achter elkaar echoot dezelfde vloek. 'Ík ben de moeder van Kat! Godverdómme!'

Het meisje schiet overeind. Klam zweet plakt haar pyjama tegen haar rug, 05.12 zegt haar wekkerradio. Licht van de lantaarnpaal buiten trekt strepen tussen de lamellen door over de vloer en haar bed. Het meisje denkt aan tralies. Hoe lang nog voordat ze kan ontsnappen?

De muren trillen, van de deur beneden die dichtslaat. Voet-

stappen volgen, heen en weer voor het raam.

Het meisje klopt op de muur naast haar en trekt dan haar hand terug. Geen antwoord. Natuurlijk niet. Haar buurvrouw is verhuisd.

Het meisje draait zich op haar zij. In haar hoofd voelt het wollig, van slaapgebrek en adrenaline tegelijk. De cijfers van de wekkerradio verspringen. Langzaam wordt het donker iets minder donker en verdwijnt de stem van de vrouw.

Een knakgeluid breekt door de stilte. De ogen van het meisje zoeken de deur. Die staat op een kier. Vanaf de gang beweegt een schaduw dichterbij. De schaduw houdt stil naast haar bed en straalt hitte uit, een verzengende warmte die diep in de wangen van het meisje dringt. Ze wil wegdraaien. Maar dat lukt niet. Ze probeert het nog een keer, tevergeefs, de dekens zitten te strak. Om hulp roepen gaat niet. Haar keel zit dichtgeschroefd.

Op het moment dat een kreet toch ontsnapt uit haar mond realiseert het meisje zich dat ze droomt.

Het is midden op de dag. Het meisje zet de wasmachine aan en loopt vlug terug naar haar kamer. Maar de vrouw verschijnt al in het trapgat, in een topje, hoewel het buiten vriest. 'Wat heb ik tegen je gezegd?' begint ze en ze slaat haar armen over elkaar. 'Heb je het begrepen? Nou? Je praat niet met hen!'

Het meisje schuifelt achteruit tot aan haar openstaande deur en besluit dat ze iets moet doen. Ze verzamelt moed en zegt: 'Waar is Suzan?'

Er is een hapering in de woordenstroom van de vrouw. Een pauze, waarin het meisje het enige uit haar kamer pakt waar ze bij kan zonder de vrouw uit het oog te verliezen: haar jas. Ze gooit de jas naar de vrouw. Geen moment twijfelt het

meisje of die worp wel de juiste actie is. Ze kijkt toe hoe de vrouw achteruit wankelt en een naaldhak de laatste trede mist, waarna de meest afschuwwekkende schreeuw tot dan toe de val begeleidt.

Het blauw van de zwaalichten doopt het huis in een laagje onechtheid, een kleur niet van hier, alsof wat gebeurt nog steeds een droom is.

Van een afstand kijkt het meisje toe. De lampjes rond de dakgoot likken als vuurtongen de nacht. Nog even, en zullen ze dan het huis verteren?

Een andere vrouw, in uniform, stelt vragen aan het meisje. 'Soms klopte Suzan 's nachts op mijn deur,' zegt het meisje. Een huivering trekt door haar lichaam. 'En had dan zo'n woedeaanval.'

De wenkbrauwen van de andere vrouw trekken verder naar elkaar toe. 'Zijn daarom de andere studenten vertrokken?' Het meisje schuift met haar duim over het scherm van haar telefoon en knikt. 'Ik was de laatste.'

De andere vrouw schrijft op een clipboard. Op haar rechterkaak zit een dikke moedervlek, getooid met drie geknakte haren. Dat wordt later kanker.

Twee mannen in gele hesjes dragen de vrouw uit het huis naar buiten. Ze ligt op een brancard. Witte kraag rond haar nek. Dekens om haar lijf gewikkeld. Als een slachtoffer. 'Denk om het afstapje,' zegt de vrouw met haar zachte stem. Daarna klappen de deuren van de ambulance dicht.

Eddie Ram

Koning

ze zei ik ben de koning van de avond
ze stond daarbij niet op-
en zwaaide niet met haar armen

op z'n zachtst gezegd
ontkreukelde haar voorhoofd
en haar ogen zaptten naar een volgende zender

(ze vroeg nog wat er na de avond kwam
ik antwoordde b-vond
en het klonk als bevend vond ze)

nu bedenk ik me vlug
en bedek haar met m'n oogleden

honend kroon ik mijzelf
wanneer de nacht op z'n koelst is

Goldrush

A1 – Deventer

Janek stuurde zijn donkerblauwe BMW ActiveHybrid 3 de A1 op. Bestemming: Modlevska, een dorp onder de rook van Konin. Zijn geboortedorp, waar hij vijfenveertig jaar geleden het armoedige Poolse licht zag achter de kroelende en oeleboelende ooms en tantes, die om zijn wieg stonden. Eerstgeborene van Miron en Halina.

Hoe vaak had hij deze weg de afgelopen vijftwintig jaar gereden? Minstens vijfenzeventig keer, schatte hij. Hij herinnerde zich zijn eerste reis naar het verre Holandia in het afgeragde busje van dorpsgenoot Olek. Die had hem weten over te halen om, evenals hij, zijn geluk te beproeven in een land waar het geld letterlijk op straat lag, zeker voor een gespierde stukadoor als Janek. Als je niet toekomstloos wilde vastgroeien in de verarmde klei van Modlevska, dan moest je je handjes laten wapperen waar er iets te wapperen viel. Janek was snel overtuigd. Wat had hij in dit grauwe dorp te verliezen? Het enige wat hem werkelijk bond was zijn vriendinnetje Krysta. Maar ook zij stond achter zijn internationale toekomst. Een zak vol harde Hollandse guldens kon hun geluk alleen maar vergroten.

De eerste maanden waren het moeilijkst, maar hij was gewaarschuwd en kon tegen een stootje.

De woonomstandigheden waren miserabel, maar geld maakte veel goed. Achteraf wist hij dat hij zwaar onderbetaald was door zijn eerste Poolse ‘aannemer’ Tomasz, maar zijn uurloon was altijd nog het drievoudige van zijn laatste Poolse loontje.

E30 – Hannover

Inmiddels was hij zelf ‘aannemer’ en had hij vijf Poolse stukadoors in dienst. De guldens waren euro’s geworden en daar had hij zijn kluis van vol liggen, netjes gesorteerd met geldbandjes eromheen, zoals je dat wel zag in Amerikaanse films.

Al na zijn eerste jaar in Holandia waren ze getrouwd in het kerkje van Modlevska, met alle pracht en praal die bij hun ‘droomhuwelijk’ hoorde. Het hele dorp was uitgenodigd op de receptie in Lokal Sadowski en niemand bleef nuchter. Er werd verteld dat Sadowski halverwege de avond met zijn gammele Lada nog een paar dozen Stolichnaya moest gaan halen in Konin. Het was het feest van het jaar.

Janek reisde na een paar dagen weer snel af naar ‘Goudmijn Holandia’. Krysta bleef in het dorp, aanvankelijk nog bij haar ouders, later in hun eigen huisje. Hun dochtertje Martyna werd na twee jaar geboren.

E30 – richting Berlijn

Hij ging zo vaak mogelijk op en neer, maar het waren meestal korte flitsbezoekjes. Er was nooit tijd. Die Hollanders hadden altijd haast. Wanneer klaar? Gisteren! Krysta vond het leven zwaar. Natuurlijk had ze, naar goed Pools gebruik, haar baantje in een van de lunchrooms van Konin opgezegd toen bleek dat ze in verwachting was. Maar na de geboorte waren

de muren van hun Villa Zonneschijn steeds meer op haar afgekomen. Het ontbrak haar aan niets, behalve een normaal huiselijk leven. Wat had ze graag elke dag klaargestaan met zijn pantoffels en een glas Stolichnaya.

Toen Martyna twee jaar oud werd was Krysta, zeer tegen de zin van Janek, gaan werken in Lokal Sadowski. Ze kon goed overweg met Victor Sadowski, die na het tragische ongeluk van zijn vader de zaak had overgenomen. De oude Sadowski was onder onduidelijke omstandigheden met zijn Lada doorgeschoten in een bocht en had zichzelf en zijn gammele voertuig te pletter gereden tegen de muur van de dorpskerk. Je kon nu nog de verfstrepen zien. Sommigen zagen er, gezien zijn uitgesproken atheïstische houding, een aanval op de kerk in; anderen spraken van een 'straffe Gods'.

Het hele dorp zag ook de volgende verwickeling aankomen. Krysta en Victor werden steeds vaker samen gezien, ook buiten cafétijden, en dat kon maar één ding betekenen: het huwelijk stevende af op een trieste scheiding. Deze werd dan ook uitgesproken in de zomer van '92.

Het stak hem nog steeds als een mes in de borst. Was het te voorkomen geweest? Had hij terug moeten gaan naar Polen? Werken voor een schamel Pools loontje? Krysta en de baby naar Holland halen was ook geen optie geweest. Als ze nog maar een paar jaartjes gewacht had, dan had hij zijn zaakjes voor elkaar gehad en genoeg verdiend om een bedrijfje in Polen op te zetten. Helaas, die tijd werd hem niet gegund.

A12 – richting Warschau

Wat had hij ze beiden gemist, Martyne en Krysta. Hard werken was een goede remedie, zei men. Hij kende inmiddels het klappen van de Hollandse zweep. Hij was al snel voor zichzelf begonnen. Hij leverde goed werk en via mond-tot-

mondreclame kreeg hij meer opdrachten dan hij in zijn eentje aankon. Daarom huurde hij regelmatig landgenoten in voor de grotere klussen. Het geld stroomde binnen. Nadeel was wel dat het grotendeels zwart geld was. Hollanders hielden niet zo van rekeningen. Zwart in het handje!

Toch was het hem gelukt een leuk huis te kopen vlak bij het centrum van Deventer. Hijzelf bewoonde de onderverdieping, de kamers op de eerste en tweede etage verhuurde hij aan landgenoten die hij behandelde zoals hijzelf inder tijd behandeld was. Zo begon je in Holandia! Hij kneep zijn huurders uit en was onverbiddelijk streng. Geen herrie, geen overmatig gezuip en geen vrouwen. Zeker niet de telefonisch bestelde hoertjes die, zoals hij hoorde zeggen, tegen groeps-korting hele Polenpensions afwerkten.

Zelf maakte hij wel regelmatig van deze diensten gebruik. Het was goedkoper dan trouwen, zei men. Later, als hij 'binnen' was, zou hij teruggaan naar Polen en serieus op zoek gaan naar huiselijk geluk. Later!

Weg 25 – richting Konin

Het was er de laatste jaren niet gezelliger op geworden voor de Poolse arbeiders in Holandia. Zoals altijd wordt er in crisistijd een zondebok gezocht, en gevonden. Polen pikten je baan in, verkrachten je dochter of reden dronken op straat. Die arrogante geblondeerde politicus maakte het helemaal bont met zijn Polenmeldpunt. Hadden die stomme kaaskoppen dan niet door dat zij, de Poolse arbeiders, juist de smeerolie van de economie waren? Dat zij de gaten van de Nederlandse kaasmaatschappij opvulden? Nee, Nederland werd er niet leuker op.

Hij onderhield sporadisch contact met Krysta en Martyne.

Wat telefoontjes en de laatste jaren een beetje skypen met Martyne. Zijn dochter was inmiddels uitgegroeid tot een Poolse schone. En dat niet alleen, het was ook nog een slimme meid die mede dankzij de door pa gestuurde eurootjes met succes een managementopleiding had gevolgd en hoofd HR was van een van de grootste bedrijven van Konin. Ze was hem een paar keer komen opzoeken in Deventer, maar tot een echt vader-dochterband was het nooit gekomen. Victor was de vader die ze vanaf haar tweede levensjaar dagelijks had meegemaakt. Voor hem stond haar hart open.

Weg 25 – afslag Modlevska

En dan was er opeens die brief. En daarna de uitnodiging. ‘Martyne en Fedor geven te kennen...’

En nu was hij op weg, met pijn in het hart. Hij was al jaren niet meer in Modlevska geweest. Er was hier veel veranderd. Het ging Polen voor de wind. Een economische groei van 3,5 procent! Daar konden die kaaskoppen met hun Polenmeldpunt nog een puntje aan zuigen.

Modlevska

De trouwceremonie was al achter de rug. Hij had laten weten enkel op de receptie te komen. Hij wilde voor niemand een stoorzender zijn. Hij parkeerde de wagen bij de kerk en wandelde naar Lokal Sadowski. Poolse feestgeuren walmden in zijn gezicht toen hij er binnenging. Naast de ingang zat een meisje aan een hoog tafeltje. Het receptieboek lag open. Het was een zwaar boek met zwarte bladzijden. In zilveren inkt wenste hij het paar een gouden toekomst en ondertekende met: Janek uit Holandia.

Hij gaf het meisje het boek terug en haalde een envelop uit zijn binnenzak. ‘Geef je die zo meteen aan Martyne? Ik moet

er weer vandoor.’ Het meisje knikte en nam de envelop in ontvangst.

Er stonden een paar dorpskinderen de BMW te bewonderen. Ze wezen naar het Nederlandse kenteken. ‘Zo een wil ik later ook. Ik ga ook in Holandia werken.’ Hij keek het kereltje aan. ‘Daar zou ik nog maar eens goed over nadenken, jochie.’

Terwijl hij het kerkje passeerde, viel zijn blik op de verfstrepen van Sadowski’s Lada.

Donkerblauwe.

De beuken langs het smalle asfaltweggetje waren inmiddels uitgegroeid tot volwassen bomen. Zouden ze een BMW uit de 3-serie aankunnen?

Willem de Veroveraar

Mussen vlogen op toen Willem de brievenbus naderde, het gammele huisje zonder deur waarin de vogels zich konden nestelen naar believen. Voorzichtig verwijderde hij het bevroren water, plaatste een nieuw kommetje met lauw water en nam het voedselbakje weg. Daarna ging hij terug naar zijn glazen huis, dat glinsterde in de ochtendschemering.

Binnen zag hij hoe zijn vader de badkamer binnenging en zich klaarmaakte voor een stevige ochtendplas, dus wendde hij zijn ogen respectvol af. Niet dat het wat uitmaakte... De mensen op straat konden immers hetzelfde schouwspel (en daarmee ook zijn vaders klokkenspel) zien. Hij nam plaats aan de eettafel en schonk zich een kommetje gruwel in. Tegenover hem zat zijn moeder, starend naar haar eigen ontbijt. Toen zijn vader binnenkwam, keek ze even op om de natte ochtendzoen te ontvangen. Voor Willem klonk het zachte gesmak als een verstilde schreeuw.

‘De burens hebben weer bezoek,’ informeerde hij zijn vader. ‘Ah zo.’ Zijn vader keek door de wand heen naar het gelijkaardige tafereel dat zich aan de eettafel in het huis van hun burens ontplooidde. Meer antwoordde hij niet. Hij kneep zachtjes in de dij van zijn vrouw en ging toen mistroostig voor de computer zitten.

Zijn vader was vroeger schrijver geweest. Hij had wel drie boeken gepubliceerd en op elke achterflap had zijn foto gestaan, een foto waarop hij breed glimlachte. Hij was ook een literatuurfaanat geweest die tot 's avonds laat bij het wegwijnende haardvuur woorden had verzwolgen. Willem herinnerde zich enkel nog het ritselen van de pagina's en natuurlijk ook die tragische dag waarop zijn vaders privébibliotheek in beslag werd genomen. Het was de dag die in de geschiedenis nog lang bekend zal staan als de Grote Boekenverbranding. Zijn vader had hem toen zachtjes naar het grote crematorium in het midden van de stad geleid. Als in een rouwstoet stonden duizenden boekliefhebbers in stilte te wachten terwijl de werkmannen de geletterde slachtoffers met kruiwagens naar binnen brachten en de werken in de verbrandingsoven duwden. Woordeloos had Willem toegekeken hoe ook een van zijn vaders boeken de oven in verdween en hoe het vuur smikkelde van zijn vaders beeltenis. Toen de honger van de ovens gestild was en er niets anders meer overbleef dan zwart verkoelde bladzijden, had zijn vader hem opgetild en gingen ze weer op weg naar huis.

'Papa, waarom huil je?'

Zijn vader had gezwegen.

'Papa, waarom hebben ze je boeken kapotgemaakt?'

Zijn vader had hem zachtjes neergezet en aangekeken.

'Omdat ze het konden, jongen, omdat ze het konden.'

De rituele boekenverbranding was slechts het begin van een reeks verregeande maatregelen om de verderfelijke invloed van het woord tegen te gaan. Later kwamen de fluisterpolitie en Oculus. De fluisterpolitie was de volkse benaming voor de burgerwacht die toezag op goed gedrag en goede zeden. Zij was het doorgeeffluik voor meningen die in strijd waren met

de officiële standpunten van het geldende gezag, en zij zorgde voor een gepaste straf. Meestal werd de dissident verscheept naar een werkkamp in Siberië, waar hij vriendelijk verzocht werd zijn mening te herzien. Oculus, de officiële inlichtingendienst, ging nog een stapje verder en pakte het geschreven woord aan. Papier was in het hele rijk verboden en alle communicatie verliep digitaal. Oculus had bovendien, bij decreet, toestemming al het internetverkeer te sturen. In de praktijk kwam dat neer op verregaande censuur; elke zin, elk woord, elke letter, elke klank werd uit naam van dit proactieve beleid eerst ontbloot en daarna bruut verkracht. Maar nog was het volgens sommigen niet genoeg. Een open samenleving vereiste een complete transparantie van publiekelijk leven én privéleven. Daardoor woonde iedereen nu in een glazen huis zonder geheimen.

Dit open beleid had een aantal positieve gevolgen. Diefstal, moord en huiselijk geweld kwamen bijna niet meer voor. Ook kleinere misdrijven, zoals sluikstorten of belastingontduiking, waren verleden tijd. Bovendien was de economie nog nooit zo vitaal geweest. De productiviteit van werknemers in hun doorzichtige kantoren steeg exponentieel; er werd minder gevogeld op het werk en plaspauses waren een haastige tussenstop op het midden van de dag. Het waren gouden tijden voor het land en zijn bewoners.

‘Papa, jij schreef toch liefdesverhalen?’

Zijn vader keek op van het blauwe scherm. ‘Ja, jongen, liefdesverhalen.’

‘En waarom ben je nu gestopt? Je had je boeken toch online kunnen uitgeven?’

Zijn vader schudde zacht het hoofd. ‘Er is geen liefde meer. En zelfs als er al liefde geweest zou zijn, dan nog zou ze ge-

censureerd worden.'

Willem keek naar zijn moeder en zag hoe een enkele traan zich vermengde met haar watergruwel. Ze wendde haar hoofd af zodat de burenen het niet zouden merken. 'Zulke vragen moet je niet stellen, Willem. Wat als de burenen het zagen?'

De burenen kunnen de boom in, dacht Willem. Een grovere verwensing vond hij niet, want die waren allemaal uit het digitale geheugen gewist. Hij was er niet eens naar op zoek gegaan. Wat moest hij intikken op Google? Hij wist het niet. Wat had hij graag zijn frustratie kunnen uiten.

Hij stond op en ging naar het glazen tuinhuis. Te midden van de houtkrullen nam hij zijn werk weer op. Vorig weekend had hij ook al geknutseld, maar ditmaal moest het vogelhuisje af. Vlijtig ging hij aan de slag met handzaag en houtboor. Tien lange uren duurde zijn ijver. Het huisje kreeg een dak en raampjes. Het had zelfs een deurtje dat open en toe kon. Het belangrijkste moest er echter nog in verwerkt worden: de val. Toen hij klaar was, ging hij naar de oude brievenbus en schroefde hij het ding los. Daarna plaatste hij zijn creatie op de staaf, vooraleer hij zijn eigen glazen gedrocht in ging. Hij gaf een nachtzoen aan pa en ma, zoals het elke fatsoenlijke zoon betaamt, en dook toen onder de lakens. Hopelijk had hij morgen geluk.

Hij was al op voor het hemeloog hem kon zien. Buiten twinkelde de rijp vrolijk en Willems voeten moesten de sneeuw door om bij het vogelhuisje te komen. Willem deed het deurtje niet open, maar luisterde aandachtig. Binnen hoorde hij een angstig getsjilp. Nu volgde het riskante gedeelte van zijn onderneming. Hij nam het vogelhuis van de staaf en murmelde iets over een mankement aan de deur. Toen stapte hij snel de tuin in. Hij ging echter niet naar het tuinhuis terug om de

zagezegde reparatie uit te voeren, maar liep door totdat hij bij het meer achter het huis kwam. Het had zo hard gevroren dat het deinende oppervlak gestopt was met bewegen, bevroren tot een solide vlakte. Hij stapte het ijs op. Steeds verder begaf hij zich op het gladde ijs, totdat hij voor eventuele pottenkijkers op de oever niet meer was dan een klein stipje. Toen zette hij het vogelhuisje neer en haalde een naald uit zijn broekzak. Zonder aarzelen doorprikte hij zijn wijsvinger zodat het bloed kon vloeien. Met zijn linkerhand diepte hij een witte zakdoek op. Met zijn rechterhand begon hij te schrijven, ook al was hem enkel tikken aangeleerd.

Hij deed het deurtje van de vogelgevangenis open en stak direct zijn andere hand erin. Hij had geluk. De vogel die hij eruit trok, was een weldoorvoede mus. Hij bond zijn dunne zakdoek om het pootje en liet het beest vliegen. Nog nooit in zijn leven was hij zo gelukkig geweest. Onder hem kraakte het ijs vervaarlijk.

Over de auteurs

Eugene Ammann (1954) is geboren in Tilburg en verhuisde in 1966 naar Rosmalen. Na de middelbare school heeft hij een opleiding tot onderwijzer gevolgd. Vanaf 1976 werkt hij in het onderwijs; eerst in Culemborg en later in Berlicum (NB). Zijn vrijetijdsbesteding ligt vooral op het gebied van schilderen (www.watbeeldig.nl) en het schrijven van korte verhaaltjes.

Christa Blokhuis geniet van dit leven sinds 1990. Ze schrijft al sinds ze het kan. Haar verhalen zijn niet altijd helemaal waar, maar wel oprecht opgeschreven. Verder gaat haar tijd op aan een studie milieusysteemanalyse (MSc) aan de Universiteit Wageningen en het bijeensprokkelen van ervaring op muziekgebied.

Eleanor Dachr (1982) kwam rond haar veertiende via een overzicht van gedichten op cd-rom voor het eerst in aanraking met poëzie. Lange tijd verdiepte zij zich in het werk van andere dichters. Sinds enkele jaren schrijft zij zelf. Haar inspiratoren zijn Sylvia Plath en Emily Dickinson.

Dominique De Groen (1991) studeert Engelse Literatuur en Latijn in Glasgow en droomt van een eigen bibliotheek met haardvuur. Haar verhalen raapt ze op in nachtmerries en de straten van de stad, en ze schrijft ze neer in een poging orde aan te brengen in de wirwar in haar hoofd.

Esa Denaux (1989), student aan de KU Leuven, is nog niet zo lang actief in de schrijverswereld. Pas in september 2012 ontdekte ze dat ze terecht kon in woorden en kreeg ze erkenning voor haar werk. Ze won in januari 2013 de George Orwell schrijfwedstrijd in en in september 2012 werd ze gepubliceerd in de bundel *Fantastisch strijdtoneel III*. Science fiction en fantasy schrijft ze het liefst, maar ze zou ook graag andere genres proberen.

Bart van Eck studeerde Nederlands aan de Radbouduniversiteit in Nijmegen. Hij stond korte tijd voor de klas, maar was vijftientwintig jaar actief als kroegbaas in Nijmegen. Zo nu en dan doet hij mee aan een schrijfwedstrijd. Hij werd in 2010 genomineerd voor de Literatuurprijs van Gelderland.

Ineke Fritz (1955) werkte als copywriter in de reclame en richt zich nu voornamelijk op het schrijven van korte en langere verhalen. Was succesvol in diverse korteverhalenwedstrijden en debuteerde in 2009 met 'De Achtertuin' (shortlist AKO-FM Nieuwe Schrijversprijs). In 2013 verschijnt haar tweede roman, *Pizza della Vita*, bij uitgeverij Zilverspoor.

Hadeke is het pseudoniem van Henk de Klerck (1967). In 2012 begon hij met het plaatsen van verhalen en gedichten op internet. De positieve reacties die hij kreeg motiveerden hem om hiermee door te gaan. In die tijd ontstond het pseudoniem, dat hij handhaaft om verwarring te voorkomen.

Marco van Houwelingen (1988) werd geboren in Bennekom. Na de middelbare school zwierf hij een jaar door Latijns-Amerika, waarna hij in Groningen zijn bachelordiploma behaalde. Marco woont inmiddels in Amsterdam en volgt

daar de master communicatiewetenschap. Hij hoopt vurig dat er een harde kaft om zijn manuscript zal komen.

Marcel de Laet (1985) is een Tilburgse schrijver die nodig eens moet doorbreken. Op het moment van publicatie is hij verantwoordelijk voor pakweg honderd korte verhalen, drie literaire manuscripten, vijf aanzetten tot sonnetten, zestien verjaardagskaarten, acht dreigbrieven en 2.727 tweets.

Ramon Martensen (1983) is geboren te Alkmaar. Momenteel woont hij in Servië. Zijn Engelstalige werk verscheen in het Servische tijdschrift (*K*)*arton* en het internationale jongerentijdschrift *Libertas*. Zijn Nederlandstalige werk verscheen o.a. in *Literair e-tijdschrift [werk]* van www.literairwerk.nl. Schrijven is voor hem het zoeken onder de oppervlakte.

Eddie Ram (1992) woont samen in Amsterdam met zijn drie katten Durden, Z. en Smith, waarmee hij weinig avonturen beleeft. Elke avond tijdens het tandenpoetsen ontvangt hij zijn inspiratie voor een nieuw gedicht, maar meestal slaagt hij er niet in dit op te schrijven (hij poetst namelijk ook met rechts). (eddieschrijft.tumblr.com)

Gerard Scharn (Gemert, 1946) heeft enige jaren gevaren (KM), beleefde daarna een onrustige arbeids- en studierperiode en is uiteindelijk als jurist afgestudeerd aan de Universiteit Tilburg. Werk van hem is o.a. gepubliceerd in *Bra-bant Literair*, *Plebs*, *Lava*, *Meander* en *Nynade*.

Emile den Tex (1981) studeerde geschiedenis in Amsterdam en is daar de afgelopen jaren betrokken geweest bij kunstinitiatieven zoals het Damoclash-festival, galerie Schijnheilig en performancepodium De Weerzin.

Bob Vanden Broeck (1988) woont en werkt niet in Brussel. Als kind stal hij honderden boeken in boekhandel De Slegte. Hij publiceerde o.a. al in/op *Schoon Schip*, www.decontrabas.com, *Op Ruwe Planken*, *Gierik & NVT* en nam met een raamgedicht deel aan een groepstentoonstelling in Rotterdam, met o.a. Erwin Olaf. bobvandenbroeck.wordpress.com

Een meisje met een roze baret en een limonadeglas vol wodka-jus. De kans om alsnog in die appel te bijten. Succes als schilder of als schrijver – al dan niet zelf verdiend. Meer lijken de personages in deze bundel niet nodig te hebben om gouden tijden te beleven. Of worden het toch zwarte bladzijden?

Deze bloemlezing bevat de beste inzendingen voor de schrijfwedstrijd Gouden Tijden, Zwarte Bladzijden, georganiseerd door Literairwerk.nl, Probook Media en De Bibliotheek Eemland ter gelegenheid van de Boekenweek 2013.

Met werk van:

Ramon Martensen
Gerard Scharn
Marco van Houwelingen
Dominique De Groen
Bob Vanden Broeck
Eleanor Dachr
Ineke Fritz
Hadeke
Marcel de Laat
Emile den Tex
Eugene Ammann
Christa Blokhuis
Eddie Ram
Bart van Eck
Esa Denaux

ISBN 978-90-820380-1-9
NUR 309
www.literairwerk.nl